

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 31.50 Lir - nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 65 Lir. Cek. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

SCLOVENECC

Abbonamenti: Mese 18 Lire. Estero, mese 31.50 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire. Estero 65 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti, 10.349 per le inserzioni.

Filliale: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega Izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001-4003.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Odločne smernice Tajnika stranke Carla Scorze

Stranka mora biti skupni imenovalac, h kateremu se morajo priznavati vsi Italijani v jasnem ponosu na preteklost in v neukročni gotovosti za bodočnost — Naloga fašistov in ljudstva do domovine v vojni

Vojno poročilo št. 1077

Silovita bitka v Tunisu

Osni oddelki se junaško upirajo močnim nasprotnim silam - 16 sovražnih letal sestreljenih

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Včeraj je divjala silovita bitka v Tunisu, kjer so se osne čete z junaškim pogumom zoperstavile ponovnemu sunku močnih nasprotnih pehotnih in tankovskih sil; na severnem odseku so se v bojih umaknile na pripravnejše pozicije. Sovražno letalstvo, ki je z nadmožnimi silami podpiralo sovražni napad, je zgubilo tekom dneva 10 letal, od katerih so štiri sestrelili lovci, šest pa protiletalsko topništvo.

Skupine štirimotornikov so bombardirale mesta Reggio Calabria, Trapani, Marsala in otok Favignana; na zgradbah je nastala znatna škoda, prebivalstvo je imelo izgube. Italijansko-nemški lovci so nad Sicilijo sestrelili šest letal.

Silajni napad proti sovražnim oklepni skupini, o katerem govori včerajšnje vojno poročilo, je izvedla 110. lovska eskadrila pod poveljstvom kapitana Montanari Fioravante iz Campegine (Reggio Emilia).

Pri napadih, o katerih govorita vojni poročila št. 1075 in 1077, je bilo 150 mrtvih in 277 ranjenih v Reggio Calabria, 5 mrtvih in 6 ranjenih v Trapaniju, 4 mrtvi in 3 ranjeni v Marsali.

Fašist je popolni, najpopolnejši tip Italijana

Rim, 6. maja. AS. Besedilo govora, ki ga je imel včeraj na zborovanju v gledališču Adriano Tajnik Stranke eksc. Scorza, je naslednje:

Tovariši!

Morda ne bo v tem, kar vam bom povedal, za vas nič novega, niti izvirnega, ker je v vsakem izmed vas, to je leta nazaj globoko dozorelo, tako da bi vsakdo izmed vas lahko spregovoril ta moj govor. Bom pa nujno dolg in se ne bom pustil zavesti po nobenem govorniškem zaletu, ker želim mirno govoriti vašemu srcu, vaši vesti in vašemu razumu.

Tudi me ne boste slišali govoriti o sovražniku. Nimam namende prezirati ali podcenjevati sovražnika. Sovražnika sovražimo vsi, tako jaz kakor vi, vendar brez histeričnosti, brez izpadov: hladnokrvno in stalno, vztrajno in odločno.

Lastnosti fašista

Podal bom poročilo, ki bi ga lahko imenovali poročilo moči, dostojanstva, časti in revolucionarne nepopustljivosti. (Odobranje.)

Potrebno je, da najprej nekaj ugotovim in pojasnim, kajti želim, da bi vsakdo izmed vas, ko bo zapustil to dvorano, odnesel s seboj čim bolj točno označbo raznih vprašanj in raznih primerov, ki so v tem času razvneli pozornost fašistov in vzbujali bolj ali manj živahne razprave.

Na začetku vsakega našega ugotavljanja je fašist. Fašist je predvsem človek, ki živi med drugimi ljudmi; ni nerealno, abstraktno bitje, ustvarjeno po čudežu ali po igri kakršne koli domišljije;

človek je z vsemi svojimi čustvi, svojimi napakami, svojimi vrlinami in tudi svojimi interesi. Razlikuje se od drugih po določenem, prostovoljnem udejstvanju svoje volje, ki ga po mislih, volji, interesih in čustvih podreja višji skupnosti, kateri je posvetil vse svoje življenje.

Poštenje, prva dolžnost fašista

Prva lastnost fašista — to je na dani — mora biti poštenje. (Odobranje.) Ne le poštenje v tem smislu, da ne smeš krasti ali zapasti strogosti zakonika, temveč poštenje v tem smislu, da poštno čutiš, misliš in delaš in da upoštevaš svoje interese samo v skladu s skupnimi interesi in svoja čustva samo v odnosu s čustvi drugih ljudi.

Fašist je popoln, najpopolnejši tip Italijana, najbolj vzhičeni tip Italijana, kajti fašisti smo le v toliko, v kolikor smo v polni meri Italijani. Po tej vzhičenosti italijanstva je fašist predvsem bo-

lejši; ne morda zato, ker je le v določenih okoliščinah poklican, da izvrši neko posebno nalogo, ki jo sprejme kot dolžnost, kateri se ne more izogniti, temveč borec, ki išče borbo, ki hrepeni po borbi, ki ugotavlja svoj cilj in oviro, ki išče sovražnika, ker hoče zadeti cilj in premagati oviro ter streti sovražnika. (Odobranje.)

Skratka, fašist je določen temperament, določena jasna in natančna osebnost, ki je ni mogoče zamenjati. Duce je dejal nekoč, da bo nastopil čas, ko se bo fašist tudi fizično razlikoval od drugih ljudi. S tega položaja človeka, Italijana in boreca bo nekoč, kakor boste videli, vzrasla — ali bolje rečeno — se spet pokazala iz najstarejših virov našega duha osebnost starega fašista, kakršnega je ustvaril Duce (odobranje), kakršnega je želel narod v onem težkem trenutku svojega življenja in kakršnega je narod ljubil in cenil.

Zasluge je treba drugače vrednotiti

Obračunati moramo z našim neprimernim načinom mišljenja o stvareh, ki se tičejo našega dela. Dolga leta smo govorili in spet govorili in ker smo razdražili vse to (začenši s molkom, ki velja za edinega očeta dejanj, medtem ko bi morala biti beseda mačeha napačnih stvari, dokler nismo prišli do prezira, enostavnosti in pričnosti), moramo sedaj obračunati z vsemi zavesami, ki bi mogle motiti našo zavest, da si zopet pridobimo popolno jasnost odnosov in čustev (odobranje) in tako smo uporabljali to retoriko, da smo dospeli do prave in resnične oblike inflacije besed in prišli celo tako daleč, kar lahko ugotovite vsak dan, da je bila velika in izredna vrlina celo biti pošten. Tako si je vsakdo izmed nas, čeprav je pošteno izvršil svojo dolžnost in ni nič drugega kakor svojo dolžnost, lastil takoj pravico, da sme zahtevati izredne nagrade; tako je najmanjša odpoved nenadoma postala velika, težka žrtev in tako se je žrtev izpremenila v mučeništvo, najmanjše trpljenje pa je ustvarjalo junake.

Sedaj pa moramo stopiti s te lestve na svet našega enostavnejšega človeštva in povedati, da se pravi izvršiti svojo dolžnost storiti samo svojo dolžnost, da je žrtev samo tedaj žrtev, ko so dokazi za resnično trpljenje in bolelost, da pripada venec mučeništva samo nekaterim ljudem, da je junakov med živimi sicer mnogo, vendar med njimi zelo malo takšnih, ki so izjemna bitja. Vsekakor pa so junaki tisti naši ljudje, ki so padli za domovino. (Odobranje.)

Opomin obotavljajem

Ako tako označimo duhovni in moralni položaj vsakega izmed nas, boste, tovariši, takoj in lahko razumeli, da bomo onemogočili položaj v Stranki vsem, ki se ne merijo po tem merilu. (Odobranje.) Odložil sem rok za dvig članske izkaznice do 10. junija s prikritim upanjem, da je mnogi, ki so doslej oklevajali, sploh ne bodo dvignili in da bom tako z jasnim in dokončnim navodilom privedel mnoge do tega, da bodo pri prihodnji obnovi napravili takisto. (Odobranje.)

Ko je Duce 17. aprila popoldne spregovoril moje ime kot Tajnika Stranke, sem čutil, da zahteva od mene vse moje življenje, kakor je ta obveza v besedilu prisage. Ker sem pripravljen, da žrtvujem svoje življenje v službi Duceja in brez obotavljanja, vam prisegam, da se ne bom pomisljal izpostaviti življenja vseh fašistov, če bo potrebno za Duceja in stvar. (Vsi se dvignejo s sedežev in vzklikajo: Duce! Duce!)

Ko omenjam krvno žrtev, naj nihče ne misli, da smo pripravljeni na to najvišjo žrtev, ker

rec; ne morda zato, ker je le v določenih okoliščinah poklican, da izvrši neko posebno nalogo, ki jo sprejme kot dolžnost, kateri se ne more izogniti, temveč borec, ki išče borbo, ki hrepeni po borbi, ki ugotavlja svoj cilj in oviro, ki išče sovražnika, ker hoče zadeti cilj in premagati oviro ter streti sovražnika. (Odobranje.)

Skratka, fašist je določen temperament, določena jasna in natančna osebnost, ki je ni mogoče zamenjati. Duce je dejal nekoč, da bo nastopil čas, ko se bo fašist tudi fizično razlikoval od drugih ljudi. S tega položaja človeka, Italijana in boreca bo nekoč, kakor boste videli, vzrasla — ali bolje rečeno — se spet pokazala iz najstarejših virov našega duha osebnost starega fašista, kakršnega je ustvaril Duce (odobranje), kakršnega je želel narod v onem težkem trenutku svojega življenja in kakršnega je narod ljubil in cenil.

preziramo življenje. Nasprotno, mi pripisujemo življenju najvišjo vrednost.

Fašizem je sinteza, ki preprečuje izgube in izvršuje celo osredotočenje moči. Skrivnost, ki jo fašizem ustvarja v človeku, je prav ta krepost, da se poveljuje vsaka njegova lastnost. Fašist uresničuje s svojo moralno, s svojim duhom in svojo mislijo konkretne vrline, ki večajo življenjsko krepost. Ko tedaj govorimo o najvišji žrtvi, ne govorimo o žrtvi ničesar žalostnega in utrjenega, temveč o žrtvi najpopolnejše in božje stvari. (Odobranje.)

V zadnjem času so prišla v razpravo stara, zelo stara vprašanja glede Stranke. Na primer tole: li naj bo Stranka množična ali manjšinska? To vprašanje, ali naj bo Stranka pokret množice ali manjšine, je že odavno in vsaj že davno zastavljeno po samih funkcijah, ki jih je Režim dodelil stranki. Vračati se na to vprašanje bi bilo nesmiselno, kajti čeprav bi črtali iz naših vrst en ali dva milijona vpisanih, bi še vedno ostali trije ali štiri milijoni, ki bi se vsako leto povečali z novimi dotoki. Tako bi imeli v vsakem primeru zelo visoko število vpisanih: množice. Trdim celo, da bi se to zgodilo tudi tedaj, ako bi hoteli število vpisanih omejiti samo na voditelje. Pomislite samo na veliko število fašističnih hierarhij.

Ne torej po številu majhni stranki, temveč po zelo močni stranki v vsaki njeni manifestaciji, po tem moramo stremeti. Da bo pa Stranka močna, moramo biti vsi člani najprej pripravljeni in potem zvesti. Ako je zvestoba posledica pripravljanja, je nespremenljiva in nestrobojiva; vsiljevanje pomeni zanikanje zvestobe in kar je še slabše, jo postavlja na laž.

Stranka mora biti močna

Da bo Stranka močna, pa je tudi potrebno, da je pravična, najprej do same sebe, potem pa še do naroda, iz katerega izhaja. Da bo Stranka močna, je nadalje potrebno, da stalno preveva vse svoje člane brez razlike z duhom, miselnostjo in zadržanostjo manjšin. Vprašanje, ki se nam postavlja, torej ni vprašanje števila, temveč kakovosti. Lahko kdo misli, da ta dva pojma nista združljiva. Jaz pa mislim, da sta, kajti po Ducejevih ukazih bomo dali Stranki tako hiter ritem, da bodo ljudje brez sape zaostali. Stranki bomo dali tako obliko, da nam plašljivi in ljudje brez zaupanja ne bodo mogli slediti. Tisti, ki bodo šli

naprej, pa bodo zares takšni, kakršne hoče Duce. (Odobranje.)

Ako hočemo doseči kakovost množice, so potrebni tle činitelji: železna moralna postava, ki ustvarja naravno ožračje kakovostnega življenja, železna disciplina, izbrana hierarhija, ki sama še naprej izbira. Samo tako bo mogoče uresničiti tisto, kar označujemo z besedo: aristokracija množice.

Aristokracija nele nasproti vsemu narodu, temveč predvsem nasproti nam samim, tako da se bo sleherni fašist zavedal svoje osebnosti, in to brez ošabnega ponosa, da je že na vrhu lestve človeških in nacionalnih vrednot. Gre torej za idealno urediv, ki naj vsakemu vlije junaški čut življenja. Gre torej za izbrano množico v duhu manjšine; to je formula, ki nam na kratko pove, kaj hočemo doseči.

Stranka je zares revolucija: celo popolna revolucija. Ona se lotiva in rešuje na idealnem, kulturnem, socialnem in gospodarskem področju neki življenjski red, ki se na zunaj kaže v novem obrazu civilizacije. Njena najvišja manifestacija je urediv narod in države v korporacijskem smislu. To je nujna zamisel, ne pa meglena družbena ali podporni zamisel; to je moč izžarevanja, razširjanja in graditve, ki se lahko projicira ne le vnaprej, temveč, kar je še pomembnejše, lahko se za hip tudi ustavi, ne da bi se zanimala, da bi tako boljše dozorela vprašanja in bila nato v celoti izvedena. Skratka, ta misel je mogočno vojno orožje, ki lahko vzdrži vse udarce nasprotnikov, ki pa lahko tudi preseče vsak voz in odstrani sleherni oviro.

Glede na obseg take naloge naj nihče ne misli, da se Stranka lahko zmanjša po številu do neke zaključne kaste ali razreda, marveč jo je treba pustiti odprto, zračno in prostorno, da vsak veter lahko prodre vanjo in odnese mrtve veje in listje, oživljajoč in poživljajoč tako ves ostali njen organizem. Odprto pomeni v običajnem smislu prešinjeno z gorečo neodoljivo, strastjo, odprto v bolj dinamično aristokratskem smislu, tako da je njezgo prtok novih vrednot na poveljniška mesta, ki naj izpopolnijo lastno hierarhijo.

Določanje fašistovskega vodstva

Osrednje vprašanje fašizma je nedvomno vprašanje kadrov. Pravilo, ki nas bo pri tem vodilo, je: kompetenca. Vsakdo mora biti na pravem mestu po svojih vrlinah, svojih zmoglostih, svojem znanju in po svoji usposobljenosti. (Odobranje.)

In nič improvizacij! Vsakdo se mora izkazati v nižjih skupinah in dokazati, da je vreden prostak ob vsakem času in v vseh okoliščinah, da je človek značaja in časti in da ima pravico stremeti po višji stopnji. Vsekakor pa mora dokazati z dejanji in v neoporečni meri, da je predvsem fašist, ki vselej ostane neizpremenljiv fašist. (Odobranje.) Vrdno in izven diskusije je tudi pojmovanje. Trdno in izven diskusije je tudi pojmovodgovornost in avtoriteta, pri čemer mislimo, da se mora to imenovanje, ako naj se neprestano ne vrti v ozkem krogu, biti podprto od spodaj s prostovoljnim priznanjem vrednot. Te vrline, dvignjene iz množice (tako se spet vrača pojem aristokracije množice), morajo imeti možnost, da se merijo in utrdijo v tekmi, kdo je najmočnejši in najvrednejši. Na ta način bo mogoče od zgoraj izbirati v vedno širšem krogu hierarhičnih vrlin. To bo tudi povečalo kroženje ne le v kadrih, temveč tudi v mislih, energijah in dinamiki Stranke. (Odobranje.)

Nevredni morajo biti izločeni

Fašisti imajo dolžnost in pravico naznaniti tiste in vse, kar škoduje stvari

Še neko točko je treba pojasniti: odpraviti moramo poklice hierarha, (Odobranje.) Poklicnost je nižala raven hierarhije in povzročila marnost, prepuščanje dogodkov v svojem toku in nemarnost. Čim nekdo vstopi v hierarhično skafandro, skuša storiti vse, da se izogne zhrapavosti in tveganjem. (Odobranje.)

Odgovornost in oblast

Glede hierarhije pa moramo reči še par besed o odgovornosti in avtoriteti. Vsak fašist naj stori svojo dolžnost in polni zavesti in z dostojanstvom. Ako to dela dobro, bo izvršil svojo nalogo in lahko pričakuje nagrado; ako ne, pa naj bo pripravljen, da bo to plačal. (Odobranje.)

Stranka ne sme trpeti, da bi se kdor koli skrivljal za naredbami in navodili višjih. Neznosno in fašista nevredno pa je, ako kdo pri vsakem koraku kliče na pomoč Duceja. (Odobranje.)

Duce daje vedno in za vse splošne smernice, toda prepušča organizem Režima najpopolnejšo svobodo in samostojnost pri izvrševanju. Torej avtoriteta in avtoritativnost, ne pa avtoritarstvo. Orli in druge oznake lahko podeljujejo oblast, toda ne morejo je opraviti. To lahko napravi samo moralno načelo, ki je osnovo na moдрosti, pravi, resnosti in ugledu. Hierarhi, ki bi se zanašali samo na uradno oblast, so Režimu škodljivi in tudi smešni. (Pritrjevanje.)

Ni treba se delati ošabnega, niti ne vpiti in biti s pestjo po mizi. Kdor vpije, ne sodi trezno; kdor udarja s pestmi, nima drugih dokazov in za krinko ponosnega oblastnika se skriva praznosta glave in srca. Oblast ne sme biti ločena od ravno-vesja in humanosti. (Odobranje.) Pogosto slišimo govoriti o čistjenju v katastrofalnem in tajinstvenem smislu kot o moralnem vprašanju, ki visi nad Stranko. Verjemite, tovariši, da ni potrebno či-

ščenje v drastičnem pomenu besede, kajti prav nobenega moralnega vprašanja ni, ki bi zadevalo Stranko v njenem bistvu.

Vso to potrebo čistjenja v Stranki so si izmislili prav fašisti in so jo potem poklonili v dar anti-fašistom. To pa seveda ne pomeni, da bi ne imeli dolžnosti izvršiti natančne in stroge izbire. Toda postopali bomo previdno in odpravili neposobne vse vrste, ne pa metali v stran običajne povprečne. (Odobranje, ploskanje.) Le malo pomislite! V Stranki nas je milijone vpisanih, ali je kaj izrednega v tem, če je v njej tudi deset ali dvajset tisoč nevrednih? Katera človeška ali verska, antična ali sodobna, naša ali tuja družba sploh je, ki ne bi imela enakega ali višjega odstotka škodljivih elementov, ki bi bili izven moralne postave, kakršna za nje velja? Ven torej z nevrednimi, izkoriščevalci in nezvestimi brez usmiljenja! Toda ne spravljajmo v isto vrečo s temi tudi nektrih, poštenih in mirnih državljanov, četudi so povprečni fašisti.

Tudi v napadalnih oddelkih so taki, ki so deljeni vovozju in drugim službam. Tudi med družini so nad vse drzni! V takšnih primerih moramo upoštevati prejšnje dogodke, medtem ko ne bomo ničesar upoštevali, ko gre za tiste, ki ne verujejo slepo v zmago in ki se ne bodo neoporečno prizadevali, da bi jo dosegli. V tem pogledu preteklost, pa naj bo še tako slavna, ne more nič upravičiti; nasprotno, celo poslabša položaj in moralno ter politično odgovornost. (Odobranje.)

Zlo ni, tovariši, v obstoju teh, zlo je v dejstvu, da ti elementi niso odstranjeni, čim jih ugotovimo, ali pa se prostovoljno odkrijejo. Hujske je, kadar se jih skuša kaznovati. Izredno težavna stvar pa je tedaj, ko se v primeru vsakega resničnega lopova, ki se izsledi, najdejo takoj dva ali trije tovariši

(Nadaljevanje na drugi strani).

Hudi obrambni boji ob Kubanju

Včeraj je bilo na vzhodnem bojišču sestreljenih 155 sovjetskih letal

Hitlerjev glavni stan, 7. maja. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Na zahodnem odseku kubanjskega mostišča trajajo hudi obrambni boji dalje. Sovjetski napadi, ki so jih izvedli z uporabo številnih oklepnih voz proti našim postojankam, pa so bili ponovno krvavo zavrnjeni.

V številnih letalskih bojih in po zaslugi protiletalskega topništva je bilo včeraj sestreljenih 146 sovjetskih letal, s pehotnim orožjem pa še 9 nadaljnjih. Izmed teh je bilo samo 50 letal uničenih izmed vseh 70, ki so brez uspeha poskusila prileteti nad Orel. Lastne izgube so znašale na vsej vzhodni fronti 5 letal.

Obalne baterije so potopile v pomorskem prelivu pri Petrogradu dva sovjetska stražna čolna in hudo poškodovale še dva druga.

V Tunisu je sovražnik z večkrat močnejšimi pehotnimi in oklepnimi silami, ki so jih podpirali močni oddelki letalstva, napadel nemško-italijanske postojanke na severnem in srednjem odseku. Kljub junaškemu odporu nemških in italijanskih čet in kljub zavrnitvi številnih napadov, pri katerih je bilo uničenih 12 oklepnih voz in privedenih več sto ujetnikov, je uspel sovražnik na enem mestu globok vdor. Bitka traja v ogorčenih bojih dalje.

Pred zapadno francosko obalo je posamezni nemški čoln za varstvo pristanišča iz napadajočega oddelka bombnikov sestrelil dve angleški letali.

Berlin, 7. maja. AS. V dopolnilo včerajšnjega vojnega poročila so se izvedle naslednje podrobnosti: Nemške čete so na vzhodnem odseku kubanjskega mostišča odbile pomnožene in močnejše sovražne napade v srditih obrambnih bojih, ko je bilo uničenih 20 sovjetskih tankov. Prav tako so se ponesrečili razni napadalni sovražni sunki proti južnemu odseku pri Novorosijsku. Enako usodo so doživeli nekateri sovražni poskusi pri Kubanju.

Južno od Ilmenskega jezera so izvedli boljšeški 4. maja mnogo krajevnih napadov, hoteč odstraniti nevarnost, ki jo predstavljajo nekatere nemške utrdbe. En tak napad je veljal gorskim postojankam, ki jih drže nemški gorski lovci. Nemške čete so zadržale sovjetske napade, jih odbile, jih zasledovale ter se vrnile s plenom in ujetniki na svoje postojanke.

Nemško težko topništvo je znova obstreljevalo železniške naprave in vojaške transporte južno od Ladoškega jezera, kakor tudi industrijske cilje v Leningradu, zlasti tovarne »Kirov«.

Nemško letalstvo je podrobno zasledovalo premike sovražnih oddelkov. Zadal je v zadnjih nočeh velike izgube sovražniku in napadalo mnogo važnih boljševiskih preskrbovalnih zvez, zlasti ob gornjem toku reke Donca. Uničen je bil tudi vlak, ki je prevažal strelivo.

Poročilo Tajnika stranke

(Nadaljevanje s 1. strani)

najboljše preteklosti in najboljše vere, ki prisegajo na čast in na fašistično vero nevredneža, ki bi moral biti izločen. Vselej bomo strogo ločili osebe od stranke v tem smislu, da po Ducejevih besedah »posvetnega ne zamenjamo s svetim«. V primeru odstranitve bodo vzroki vselej javno pojasnjeni.

Obrekovalci morajo biti kaznovani

V pojasnilih ne bo nič megle, ali zmede. Povedala bodo pošteno pravi vzrok: zaradi podlosti, ki se je izkazala v tej ali oni priliki, zaradi izkoriščanja ali dokazane spekulacije v teh in teh dejstvih, zaradi splošne ali posebne nevrednosti, ki se je pokazala ob takšni priliki.

Toda še neko drugo krivdo hočemo obsoditi: namreč površnost fašistov, ki nezaveštno črtno svoje tovariše, svoje hierarhije in svojo Stranko. To bi lahko označili za pravečati primer sebi škodljivega sadizma. Fašist, ki je vreden tega imena, ima dolžnost in tudi pravico, da zatoži vse tiste in vse tisto, kar smatra za škodljivo stvar, ne sme pa zbirati, ali kar bi bilo še huje, razširjati nekontroliranih obrekovanj, ki jih spravijo v oblok največkrat antifašisti. Obrekovalci bodo za to kaznovani tudi tedaj, če se bodo omejevali na ponavljanje tega, kar so slišali. Najbolj nesmišeln in bedast pojav pa še ponavlja, ko gre za hierarhe. Ali je mogoče, tovariši, da ni več hierarha, ki ne bi bil poštena oseba! (Smeh.)

Toda, če bi se nadalje govorilo slabo o hierarhijah, bi naposled vsakdo govoril slabo o samem sebi! Nasproti morebitnemu neznatnemu odstotku nečestitih hierarhov je na stotine in tisoče tistih, ki ponižno in vdano ter z neizčrpno ljubeznijo vrše lastno dolžnost. Med njimi so takšni, ki se morajo zaradi prezaposlenosti brigati za vsakdanje vprašanje lastne družine. In o vseh teh pričajo mrtvi, ki so slavno padli v bojih, izmed katerih puščajo mnogi družini v resničnem in pravem pomanjkanju.

Ako hočemo ostati zvesti oporoki mrtvih in rešiti dostojanstvo živih, moramo neomajno nadaljevati borbo proti nevrednim, vendar pa naj še nihče pri tem ne slepi, da smo pripravljeni dati v zobe nasprotnikom in tistim, ki iščejo skandale, glavo najpomembnejšega tovariša, ki bi bil krivično obtožen. (Odobravanje.)

Narod in revolucija

Čeprav ne želimo polemizirati, se ne moremo izogniti nekaterim ugotovitvam. Pogosto bomo ponavljali, da je revolucija na svoji poti pustila za seboj svojo idealno, moralno in socialno prilago. Morda je to tudi res, vendar le v majhnih meri, in ne gre za opustitve, temveč le za odmor. Revolucija je bila prisiljena odložiti popolno izvedbo nekaterih svojih načel, ker se ona ne razvija abstraktno, temveč na živem telesu naroda. Italija pa ni zvezno bitje, ki bi živelo samo zase, temveč je notranje povezano s politično gospodarskim sistemom, katerega del so tudi druge skup-

nosti, ki so vselej zavisne in nasprotno, večjih celo zvite in napadalne.

Samo potreba obrambe domovine je odločila fašistično zgradbo. Ako bi revolucija odklonila, da izvrši to svojo sveto nalogo najtrdovalnejše obrambe naroda, je jasno, da bi danes ne mogli govoriti o razvoju, temveč o popolnem izginotju revolucije in naroda.

V modi so »listine«. Nekateri Italijani in fašisti zahtevajo sedaj idealno karto revolucije. Toda kaj naj bi povedala ta karta, kar že ni povedal Benito Mussolini? Ni nam torej potrebna nova karta revolucije, pač pa tekren in odločen povratek k izvoru revolucije in Mussolinijevske misli, od katere smo se — nedvomno zaradi velikega dela, ki smo ga izvršili v teh letih — nekoliko oddaljili.

Najbrž ste slišali govoriti o tem, da bi bilo treba »vzgojiti narod po političnem izročilu, toda kaj to pomeni? Prav rad bi vedel, kakšno je politično izročilo, po katerem naj bi bil italijanski narod vzgojen.

Po rimskem izročilu! Toda to fašizem že dela, odkar se je pojavil, čeprav doslej še ni našel zakonodajalec, ki bi se imenoval Giulio Bruto, ali generala, kakršen je bil Attilio Regolo, in obeta, kakršen je bil Lucio Virginio in žene kakršna je bila Lukrecija. Zares, časi so se izpremenili: in najbrž bi nam vse to ne bilo posebno ljubo. (Smeh)

Stranka in država

Ali naj se mar vrnemo v dobo zbornice ali republik? Ali pod francosko, špansko, habsburško nadvlado? V Italijo, razdeljeno na toliko majhnih »državic«? Ali pa morda v univerzalnost Rinascimento, ki nam je dal neminljivo slavo v umetnosti, medtem ko so drugi narodi pripravljali dejansko moč velikih držav? Ta opozorila na povratek k nekemu izročilu, se vam ne zdi, da prikrivajo strah pred politično moralnim položajem in postavlo, ki jo je dosegla Mussolinijeva Italija, torej tudi ožnja težnja vrnitve k frankofilstvu, anglofilstvu in — zakaj ne? — k rusofilstvu? V tem primeru imamo fašisti povsem italijansko tradicijo, po kateri se odločno hočemo ravnati. To je tradicija Danteja, ki je poglavlje nemoralne in izdajalec domovine peku v jezero umazanij ali v smolo ali ognjeni del heretike!

Drugo vprašanje, ki se vedno znova pojavlja v razpravi, je vprašanje položaja Stranke nasproti državi. V tem pogledu velja Ducejeva formula: Stranka je nenadomestljivi večni člen med državo in narodom; ona je povezana s prvo in z drugim v kolikor dobiva od naroda svojo življensko silo in svojo probno dinamiko, dočim prejema od države in ji vrača etično in zgodovinsko utemeljitev totalitarne oblasti. V kolikor je narod, je Stranka nujno množica, v kolikor je država, pa je Stranka hierarhija. Stranka je najbolj vdani služitelj in najbolj trdovalni branitelj države. Kot služitelj mora biti državi popolnoma na razpolago tako v njenih akcijah, kakor v akcijah in življenju podnecev.

ših te vojne kot levi. Ko se mladina bori in umira, potem »veruje« in ni v njej neresljivihih neznank (odobravanje).

Od Abesinije do Španije, od Marmariki do Egipta, Grčije in Rusije so se ti lepi mladci našega rodu ovenčali s častmi in bleščajočimi križi v oslepajoči luči slave. To tako danes, kakor včeraj, kakor vedno.

Mladina ne zahteva drugega, kakor da je mladina, in to popolnoma mladina, brez kakih omejevanj, razen tistih, ki nam jih nalagajo nujne časovne potrebe ter neustavljivi tok časa. Zato zahteva, in to iskreno, to dediščino, odkoder lahko zajadra k najplemenitejšim osvajanjem.

Mi imamo le to dolžnost, da jim pojasnimo in razložimo dolgo in težavno pot, in to, da so vse osvoboditve le sad vere, studija, znoja, krvi. In zato zahteva od nas, da ji pomagamo pri tej bistveni pojasnitvi, da bo mogla biti brez vsakega zakrivanja, da bo lahko jutri pripadala kulturi, družbi, domovini. (Burno ploskanje.)

Pravo pojmovanje discipline

Osnova vsega pa je disciplina. Je popolnoma odnosa imeti razne predsodke ter ne priznati nujni potek družbe. Moderna družba deluje v vedno širši kompleksih, gre vedno hitreje nasproti velikim kolektivom. Človek se vedno bolj izpolnjuje, izvira, ima vedno večji ugled, zato mora biti večanjen ter se podrediti nacionalnemu kolektivu, podrediti se višji disciplini. Ni dvoma, da je država največje ter najvišje predstavništvo te zahteve.

Družba in kolektivna nujnost življenja ter disciplina, ki iz te nujnosti izvira, nikakor ne uničujejo človeške osebnosti, kakor se tudi vojak, ki koraka s istim nahrbtnikom ter s istim korakom s tisoči tovariši, ki mu gredo ob strani zadaj in spredaj, ne čuti uničenega.

Mi fašisti moramo gledati na disciplino še pod nekim posebnim vidikom. Nikakor ne moremo govoriti o dveh oblikah discipline: o eni, ki gre od nas do naših podrejenih, ter druge, ki gre od nas do naših nadrejenih. Če bi se to dogajalo šestkrat navzdol, bi prišli do pretiravanja, navzgor pa bi se spremenila v prilževanje. Ne moremo vršiti nasproti drugim najresnejše službe poveljevanja, če nismo najprej v sebi popolnoma izoblikovali zavest najbolj izražene pokorščine. Disciplina se ne sme ločiti od tovarištva. Nasprotno, tovarištvo mora disciplino podpirati. Tovarištvo moramo pojmovati kakor nekako mistično bratstvo, ki se daje neprisljano in se tudi neprisljano sprejme. To je prijateljstvo, ki izključuje vsako koristolovstvo, ker ima svojo korenino v ideji. V moralnem redu ni nobenega nasprotstva tovarišev. Samo v antropologiji je nek tak pojem, ki se imenuje ljudozrstvo. Zahteva tovarištva pa so: Spoštovanje, lojalnost, zvestoba. Treba je ohraniti in to predvsem takrat prijateljstvo, kadar nastopijo težke ure. Prijateljstvo je dar, ki ga človek nudi stoječ pokoncu, sprejema pa na kolenu. Nekoč se je govorilo o masi, hoteč s tem poimenovati in ločiti delavce in kmete s tem drugih slojev. Toda Italijani so vsi en narod.

To je popoln in nepomisljiv etnični kompleks. Če se potem hoče dati besedi gospodarski značaj, moramo pripomniti, da je tako imenovani »ventisettistov« cela legija, in ti zaslužijo posebno omembo.

Delavci, rokodelci, meščani, plemiči so bili po modernem in fašističnem pojmovanju socialni le časno, medtem ko je človečnost sama del večnosti, in ta človečnost podzavestno vseh obupno teži k višjemu napredku, tako v socialno gospodarskem, kakor tudi v političnem, kulturnem in ukazovalnem področju.

Nizkotne demagoške spekulacije

Srednji sloji so potem še na poseben način nekako zvezno tkivo, medtem ko je delavska masa velika rezerva individualnih moči. Treba je torej le začeti s protimeščanskim hujškim, da se ustvari zmeda ter poudari tendenca demagoških spekulacij. To je podobno nekdanjemu nastopu francoske aristokracije, ki je dajala potuho sansculotom ter zato pustila glavo na giljotini, podobno tudi advokatom, bogatim profesorjem ter že bogatejšim meščanom pokojnih italijanskih socialističnih strank.

Nekdo, ki se na to pač razume, je takole definirala meščana: »Meščan je bogatin, ki je tudi lahko lopov.« Torej mora biti tudi bogatin, ki ni lopov, kakor moremo najti tudi reveža, ki je podlež.

Bedno bitje, ki ga mi poimenujemo z be-

Narodna enotnost je sveta

Kaj razumemo pod besedo nacionalna enotnost? Razumemo najpopolnejše edinstvo vseh Italijanov okrog nekaterih osrednjih elementov, kakor: rasna zavest, zavest večnega naroda. Vsak tak element je kakor nek nezamenljiv dar kolektivnega življenja, dalje suverenosti države, imanenca socialnega vprašanja v fašističnem smislu. Zlasti pa v tem trenutku enotnost v vprašanju vojske, kar vključuje vse prejšnje elemente ter jih postavlja v položaj silne napetosti. Enotnost! Ne »sveta zveza« v starem liberalno-demokratskem pojmovanju, nekak kotel, kjer so bile pomešane vse uselne političnih strank, ki jih je strah, le preprosto strah združeval, ker so se čutili ogrožene in se skušali izogniti grozeči nevarnosti. Kotel, ki ni mogel doseči nikake edinstvi, kajti vsaka stranka je vrgla vanj le svoje izvrške in sedke s tihim sklepom, da obnovi borbo, čim bo nevarnost mimo.

Enotnost pa, o kateri govorimo in ki je že na sijajen način ostvarjena na bojnih poljanah ter v bolestem krču, ki je iz vsega naroda ustvaril eno samo vojsko, je najbolj vroč ožen in najpopolnejša topilnica, ki združuje dejanja vseh tistih, ki so pripravljeni boriti se za domovino do zadnjega diha.

To je torej italijanska enotnost v najvišji meri in zato tudi najbolj fašistična, ne pa ogabna in odbijajoča mešanica, začinjena s farizejskim kesanjem.

Mi borci odklanjamo ogorčeno vsako zvezo in sočustvovanje, vsako somišljeništvo, vsako sodelovanje ter vsako osebno in fizično nudenje skupnosti z dobičkarji, z izkoriščevalci, s šakali, ki mislijo, da bi se dali odpreti v železnem oklepu fašizma v tej trdni enotnosti kakšna vrzel, skozi katero bi lahko vdrl ter si s falzificiranimi dokumenti pridobili pravico do novega državljanstva ter si zopet osvojili gnusno devišvo. Toda enotnost moremo doseči ne izven stranke, temveč v okviru stranke. Uporabljamo nek stavek Duceja in kličemo: »Vse v fašizmu, nič izven fašizma!«

Treba je stopiti v popolno dejavno stvarnost ter reči: »Vse v stranki, ničesar izven stranke!« Stranka si lasti to čast in to dolžnost, da je prva boriteljica v tej vojni. Pod besedo stranka ne razumemo samo številnega članstva, temveč ves narod, ki tudi brez članske izkaznice živi, dela, se bori in umira za isto stvar.

Fašistični narod

Rekel sem, da mislim pri besedi fašisti tudi vse nevladane, ki pa imajo iste lastnosti, iste kreposti, iste ideale, kajti v resnici moremo trditi, da je danes ves narod fašističen. Fašističen je v vseh svojih temeljnih ustanovah in področjih: od vojske pa do uradništva, od sodništva do šolstva, od svobodnih poklicev pa do delavcev in kmetov. Če pa so še kje spodaj ali

Kaj zahtevamo od ljudstva

Ljudstvo zahteva in želi zlasti danes, da mu poveljujemo odločno in s silo, ki jo spremlja pravičnost (živahno odobravanje).

To je resnica: ljudstvo želi po poveljstvu in nam nalaga to strojno dolžnost. Če je res, da je oblast ognjeni križ, potem stranka v imenu vlade prevzema vso to pezo odgovornosti za poveljevanje in pravi svojemu voditelju: »Ti, ki veš in moreš, ti, ki poznaš cilje in sredstva, ti, ki imaš v svojem srcu srce vsega tvojega naroda, ti, ki držiš v svojih prstih usodo naroda, poveljuj nam! Iz tvojega povelja bomo prikožili našo obleko in jo dali ljudstvu, da tudi ono stori v pokorščini za svojo najvišjo krepost in za motiv svoje zmage.« (Najživahnejše odobravanje.)

Kaj pa bomo v povpračilo za to odgovornost mi zahtevali od ljudstva? Samo eno: naj še naprej veruje v zmago, naj pride kar hoče. Toda samo verovati ni dovolj. Zahtevamo, da vsi delajo z neizčrpno vnemo, rekel bi skoraj z besom, da ne bo vera sama prazno in nedoločeno stremljenje, marveč stvarna volja. Zahtevamo, da vsi sprejememo najstrožjo disciplino. Vsako misel, ne rečem nedisciplinirano dejanje, na katerem koli področju, bomo sodili in kaznovali kot žalitev domovine.

Slepo verovati v zmago do absurdnosti; in četudi bi ves svet moral iti v razvaline, še in vedno verovati (odobravanje).

V ta namen je nujno potrebno izogibati se kakršnemu koli zapravljivanju sil in osredotočiti vse sile k istemu cilju. Poleg tega tudi zahtevamo, da vsi brez razlike oblečemo eno samo obleko, da se vsi držimo enega samega vojnega pravila: vsi moramo enako misliti, enako jesti, enako se oblačiti, enako delati.

Ko se milijoni vojakov junaško bijejo tako, da se jim čudimo mi sami in ves svet, nikomur ne more biti dovoljeno živeti takšnega življenja, kakršno je živel pred vojno, preživljati dneve v posuroveli sebičnosti, ki se je dušila v neumnem veseljačenju brez moštih čednosti in duhovne luči.

Zahtevamo sodelovanje

Medtem, ko 46 milijonov Italijanov živi tako, da si meri kruh za teštev gladi in čevlje in obleko kakor zahteva delo, ne sme biti dovoljeno nikomur, da bi se redil ob njem in ob paragrafih zakona: eni spekulirajo s svojimi nekontroliranimi zalogami, drugi mečejo prelahko zaslužen denar v nenasična žrela črne borze (najživahnejše odobravanje). Proti obojim bomo nastopili neusmiljeno (dobro, bravo).

Počistili in pobrali bomo v zaboj za smeti vse lenuhe in postopače, bolj ali manj pozlačene vampirje, bolj ali manj skrivne prodaj-

sedo »meščan«, je ciničen, brezobziren računarski in strahopeten človek, ki ne pripada nobenemu socialnemu sloju, obenem je pa lahko član vseh. Te distinkcije, ki bi jih že mogli premagati v letu strelskih jarkov 1915 in ki jih je popteval pohod akcijskih oddelkov, so danes naravnost zločinske, ko ves italijanski narod daje tako veličastne dokaze. (Bene, bravo, ploskanje.)

Ali so buržuji, aristokrati ali proletarci tisti, ki se bore in umirajo v Severni Afriki ali v Rusiji, v trupu podmornice ali v kabini letalskega aparata?

Tisti, ki pričakujejo zvesti in prepričani zmage v kakem koncentracijskem ujetniškem taborišču? Ali so matere buržujev ali delavcev ali aristokratov tiste, ki hodijo okrog žalno oblečene, ki pa kljub temu nosijo nedvomno in plemenito znamenje žrtve brez primere? Pustimo, tovariši, taka razmišljanja in trudimo se doseči čim popolnejšo enotnost italijanskega naroda.

zgoraj kakšna antifašistična iver ali antifašistični poedinci, ima to le relativen pomen. Ta odpor nas le navaja k temu, da si nikar ne delajmo utvar o soglasju, ki itak ni nikoli dosegljivo.

Ljudstvo brez črnih srajc, ki je odgovorilo na vsak vaš poziv z navdušenjem in vzhvišjem in dostikrat mešalo apno za kamne fašistične zgradbe s svojim znojem in dostikrat s krvjo svojih žil, zasluži polno priznanje. Danes ne moremo in ne smemo reči: »Stranka je samo fašistična«, ampak moramo reči: »Stranka je tudi dediščina italijanskega ljudstva«. Samo, če smo v službi naroda, torej ne nadrejeni ali kar je še slabše, odtrgani in odtujeni od njega, samo če se nam za našim najbolj živim čustvom posreči razumeti, izvesti stvarno resničnost, njene najpravičnejše in globoke težnje, bomo resnično fašisti, to se pravi tvorci zgodovine. V nasprotnem primeru pa bomo le preprosti uradniki in navadni zgodopisci.

Odtod torej nova Ducejeva zapoved: »Biti z ljudstvom sredi njega. Toda, biti z njim odprtega srca, visokega čela, svesti si ne le tega, kar moramo storiti, marveč tega, kar smo v preteklosti storili. Povedati hočemo sami sebi, kaj je bilo storjenega, da bomo vedeli ceniti žrtve tistih, ki so padli v začetku velikega obnovenega dela in da bomo na njihovih zgledih znali razbrati in opravičiti v svoji vesti pravice, ki jih zahtevamo — da poleg nas — tudi vsakdo od drugih v celoti izpolni svojo dolžnost.

Stranka nima navade predlagati nikakih računov, zahteva pa, da sloji in stanovi brez razločka vrnajo narodu to, kar so dobili od vlade v imenu naroda. Bodimo z ljudstvom, ne da bi se ponižali do najnižjih plasti ali da bi se naslonili na sredino ali da bi bili klečeplazni do najvišjih: pač pa moramo dvigniti vsi našo raven na čisto misel, čiste namene, delo in ognjevito voljo.

Stranka mora biti skupen imenovalec, po katerem se morejo razpoznavati vsi Italijani, tako glede ponosne preteklosti kakor tudi glede neukročene gotovosti jutrišnjega dne: skupen temelj, na katerem bomo branili skupne pridobitve, in si bomo zgradili skupno srečo (odobravanje).

Ali res mislite, da ljudstvo zahteva od nas samo podporo in zaščito? Da, od nas bo zahtevalo tudi to in naša prava dolžnost je, dati mu to v najpopolnejši obliki. Toda ne zahteva od nas zgolj tega; kajti v tem primeru bi ljudstvo izgubilo svoje zgodovinsko poslanstvo.

Ako bomo svoje delo omejili zgolj na to, bi pomenilo, da smo padli nizko in sami zanižali pravi smisel svojega poslanstva. Če bi morali ljudstvu samo pomagati, bi ga omrtvili in bi gledali nanj le s stališča potrebe. Kaj zahteva ljudstvo od nas?

jalce, ki se kopičijo po cestah, ovirajo delo in žalijo častne že zgolj s svojo naozčnostjo.

Dali jim bomo gotovo nezasluzeno čast, poslali jih bomo v vojsko in delavske legije. Tega ne moremo storiti samo iz vojaških namenov, ali za narodno izboljšanje, ampak predvsem za človeško izboljšanje, ker jim bomo nudili možnost, da si končno pridobijo časten življenjski cilj in vsaj malo časti.

Pa tudi sodelovanje zahtevamo od naroda. Zahtevamo ga zlasti od pohablencev, bojevnikov in od družin padlih. Zahtevamo od uradništva, ki je najpogostejše v stiku z ljudstvom, od vseh, ki upravljajo svoje poklice in veljajo vsak v svojem krogu za najboljšo aristokracijo, kakor od najčestnejših in zvestih delavcev, in končno od duhovnikov, ki imajo skrb za duše in ki najbolje od vseh vedo, kaj pomeni sedanja vojna za cilje katolištva.

Zahtevamo, da vsi vredni Italijani kar najodločneje za najčestnejšim umevanjem pomagajo razčistiti gnezdeca godrnjaštva in dvoma, ki ga na tem ali onem področju, v tem ali onem središču države ustvarja sovražna propaganda ali človeška slabost. Ti časi so trdi in vsak mora v vsakem oziru storiti svojo dolžnost. In to sodelovanje zahtevamo tudi iz nekega posebnega vzroka, zahtevamo ga, da bi bili da skrajnosti omejeni v primeru trmastega odpora. Nihče naj se ne čudi, če bo na sovražnike padel neupogljivi meč fašistovske pravice.

Kdo bo zmagal v vojni?

Na dnu vsega dela stranke je en sam kategorični imperativ: zmagati v vojni. Za zmago je potrebno, da je del bojišča, ki ji je zaupan, spremljen v monolitni blok, ob katerem se bo zlomil vsak sovražni napad in na katerega bodo lahko stvarno računalne oborožene sile, katerim je zaupan drugi odsek.

Ta vojna ni vojna hitrosti, ampak vojna odpora. Tako se po stanju stvari in po treh letih zagrozenega in krvavega spora postavlja vprašanje: kdo bo dobil vojno? (Glasovi: Mil Mil) Vojno bo dobil ne tisti narod, ki bo zmagal v zadnji bitki na bojišču, marveč oni narod, ki bo znal strniti vse žilve v neprodiren diamant, ki si bo prihranil diha, da bo vztrajal eno uro več, ki bo znal tako zmanjšati svoje lastne zahteve in potrebe, da bo prihranil, če tudi bo manj založen za en hlebec kruha več za svoje vojake. Toda dovoljeno je tudi, da si postavimo še neko drugo vprašanje: kdo bo dobil mir? Mir bo dobil, in bo torej dal svoje lice novemu

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Poročilo Tajnika stranke

(Nadaljevanje z 2. strani)

redu ter bo vladal glede omike tisti narod, ki bo za mizo pri mirovnih pogajanjih bolj strnjen, bolj urejen, bolj discipliniran. (Zivahno odobravanje.)

Predvsem pa tisti narod, ki bo imel svojo izvirno politično misel, ki bo postala tekom let največje premoženje vsakomur in vseh. skratka, zmaga bo tisti narod, ki bo razpolagal z vsemi svojimi organizatornimi silami, z vsem svojim moralnim bogastvom in z osrednjo politično idejo, okrog katere naj se organizira in obnovi življenje, ki ga je vojna sprevernila.

Odločna izjava

Ni dvoma, da ima italijansko ljudstvo vsa števila in vse lastnosti, da lahko premaga in zmaga to vrhovno nalogo. Naše ljudstvo ima med mnogimi drugimi svojimi življenjskimi lastnostmi zlasti tri stvari, ki predvsem predstavljajo jamstvo za njegovo večnost, bodisi v stoletjih priznane dobrotljivosti in modrosti, bodisi novo krepkost, ki se kaže zdaj in morda svojo luč v bodočnost. Vojno in mir bo dobil fašistični narod, ki veruje v katoliško vero, fašistični narod, ki v svojih savejskih dinastij priznava simbol trajnosti svoje slave, fašistični narod, ki se pokorava, veruje in prisega Ducejevemu geniju. (Vsi se dvignejo in vzklikajo: Savoja, Duce!)

Končal sem. Kakor ste videli, nisem govoril ne o imperiju in ne o vdanosti stvari in Duceju. Nisem govoril o imperiju, ker čutite prav tako kakor jaz, da imperij ni samo ozemeljska ostvareitev, ne upravna organizacija. Imperij je zlasti in v bi-

stvu misel, ki je prevzela duh naroda in ga vodi k najvišjim vrhovom, ta misel, ki prevladuje v naših srcih posebno zdaj, ko ozemeljski imperij predstavlja majhen kos zemlje, na katerem se naši hrabri vojskaši junaško bore skupno z nemškimi tovariši. (Vsi vstanejo in dolgo vzklikajo.)

Vdanost Duceju je nekaj, o čemer, da ne rečem, da ne more biti nobenega razpravljanja, ampak tudi ne nikakšnega razglabljanja: ker to je izven človeškega vrednotenja in ker to pripada mistiki naše vere. (Dobro; Vzklikanje.)

Tovariši!

Preden končam, čutim potrebo, da v imenu vseh Črnih srajc, tistih, ki so padle na bojiščih ali tistih, ki se še bojujejo, in vseh drugih, ki koprni po boju, ki zvesto opravljajo svoje civilne dolžnosti, podam tole trdno, preprosto, nepreklicljivo izjavo:

Naj se zgodi kar koli, v katerem koli času, na katerem koli mestu, mi se bomo borili odločno, srdito in če bo treba tudi z besom do zmage. Če bomo morali pasti, prisegamo, da bomo padli lepo, dostojanstveno, častno, da bodo tisti, ki pridejo za nami, lahko živeli dostojanstveno in častno.

Zločini anglosaških letalcev

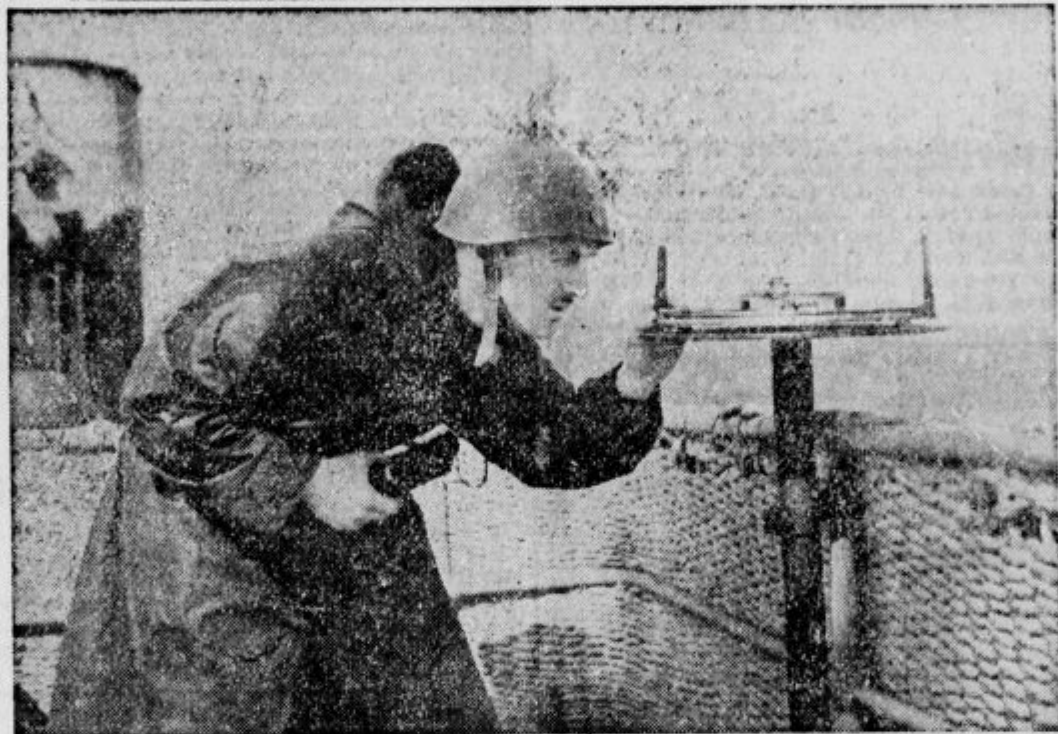
Eksplzivni svinčnik zadal otroku strahotne rane

Neapelj, 6. maja. — Urednik neapeljskega lista »Corriere di Napoli« je bil podal v bolnišnico, kjer je obiskal malo Carmello Guerra, ki je stara tri leta. Dekletce je doma iz Afragole in jo je poškodoval eksplzivni svinčnik, ki so jih zločin-ki anglosaški letalci metali na Neapelj med enim svojih zadnjih letalskih napadov na to mesto. Uredniku je mati otroka pripovedovala strašno zgodbo.

Mati je pripovedovala, da je mala deklica s svojim bratom odšla na dvorišče hiše v Via Principe. Bratec je star deset let. Oče je medtem delal zunaj mesta na polju. Otroci kmečkih delavcev nimajo izbranih igrar in često pobero za igro tisto, kar jim je najbližje. Bratec Evgen je opazil na tleh predmet, ki je oba privabil še bližje. Predmet je bil podoben svinčniku ali pa polnilnemu peresu. Fantek je rekel sestrici: »Glej svinčnik, ali se hočeš učiti pisati?« »Pisati?« je vzkliknila punčka, oči pa so ji zablistele. Otroka sta pobrala predmet, takoj nato pa je sledila eksplozija. Mati je hitro prihitela, deklica pa je v krvi ležala na tleh. Evgen je bil ves blede in jokal. Oba krvava so takoj odnesli v bolnišnico. Fantka so takoj obvezali in je mogel oditi domov, deklico pa so morali pridržati v nadaljnji oskrbi, ker je imela nalomljeni roki in nogo.

Ravnatelj bolnišnice, ki je spremljal častnikarja, mu je odgovoril na vprašanje, če so dekličine

rane hude: »Da, dolgo jih bo treba zdraviti in dekletce bo trpelo hude bolečine. Deklica je že morala biti enkrat operirana in najbrž bo ostala vse življenje hroma.« Mati je slišala te besede in pogledala svojo hčerko ter govorila: »Tri leta je stara. Moja uboga reva! Toda tem psom se mora zgoditi še kaj hujšega... Njihovim otrokom ničesar hudega, ker otrok ni mogoče prijeti, toda če bi imela koga od njih v rokah... Sovražim jih.« Deklica se je prebudila iz spanja in zastokala. Pogledala je okoli sebe, pritisnila punčko za igranje k prsim, se hotela obrniti, toda bolečine na hrbtu so jo preprečile. Otroci je silno izmučen in izžupan. Mati vpraša: »Ali te zelo boli?« Otroci prikaže, da resnično boli in uboga mati boža nesrečnega otroka, ki ga je peklenški stroj tako strahotno poobil.

Na krovu neke italijanske bojne ladje, ki spremlja konvoj: Italijanski častnik zasleduje operacije med napadom sovražnika.

Poročila iz Katinskega gozda

»Tod so šli poljski častniki. Nihče se ni vrnil«

V Berlinu, 4. maja. Dopisnik lista »Le Ultime Notizie« objavlja po nemškem listu »Das Reich« naslednje poročilo Feliksa Lützkendorfa:

Peljali smo se mimo ruševin mesta Smolenska. Pomladansko sonce je obeležalo prvo zelenje. V visoki katedrali, ki je bila že tako dolgo let preurejena v državni muzej, so se zdaj pripravljali na velikonočne praznike. Ceste so bile polne ljudi. Četa vojaštva se je počel vračati z vežbališča. Kaj kmalu smo se pripeljali na tako imenovano Napoleonovo cesto vzdolž Dneprja in smo zagledali majhen gozdič, kjer je bila sred; njega nekdo centrala boljševiške GPU. Naglo smo se bližali tištemu delu gozdiča, kjer so bili malo prej izkopali prve mrtvice.

Videl sem že mnogo mrtličev — piše Lützkendorf — videl padle vojake na bojiščih, in ženske in otroke, ki so jih bile raztrgale bombe. Toda nobeden teh mrtličev se ne da primerjati s temi vrstami ustreljenih častnikov, ki so jih kot živali v klavnici pobili: kar na debelo v Katinskem gozdu. Ti mrtličji, ki so pred tremi leti postali žrtve boljševiških okrutnežev, še niso bili razpadli. Videti so bili kakor množica mumificiranih trupel in prav zato je bil pogled nanje tako strašen, tako do dna duše presunljiv, da smo s tovariši brez glasu dusili in z grozo prežeti obstali ob tej množici negibnih, nesrečnih poljskih častnikov.

Fotografije in pisma

Vem, da v vsej tej dolgi vrsti poljskih častnikov ni niti enega, ki bi bil prijazen Nemčiji, saj so se bili vsi z navdušenjem podali v boj zoper njo. Navzlic temu te prevzame pogled nanje že ob sami misli na to grozodejstvo, ki ga je bilo moči zagrešiti v tej dobi civilizacije, v teh letih kulture. In mimo tega smo se domislili, da je taka smrt pretila tudi nam vsem, ki smo bili ond. To zgolj človeško občutenje se nam je še bolj poglobilo, ko smo opazili, da so boljševiški morilci opremili slehernega od nesrečnežev s posebno tablico z imenom in podatki, ki jo je imel sleherni mrtlič obesoeno okrog vratu. Posebna komisija mednarodnega Rdečega križa je z zdravniki vred pregledovala oblečena trupla in jim jemala pisma in fotografije iz žepov. Te slike izvirajo še iz prejšnjih dni, iz srečnih dni življenja v domačem krogu. Vidiš smehljajočo se sliko mlade žene podporočnika; vidiš sliko družinskih članov, kjer drži žena najmlajšega v naročju. Vidiš sliko skupine častnikov, mladih in veselih življenja, ki so se bili dali svoj čas — zlati čas! — fotografirati v Parizu. Vidiš sliko starca z dolgo brado, poleg njega je stara žena: slika staršev, ki zamažajo na sina. Pregledali in prevedli smo nekaj pisem, ki smo jih dobili s slikami vred: pisma mladenk in žen, pisma otrok, sama pisma, polna zaupanja v bodočnost in upanja na skorajšnje svidenje.

»Prejubi, dragi očka,« piše hčerka polkovnika Virgila iz Vilne svojemu očetu. »Vsa sem iz sebe

od veselja, ko sem prejela tri — kar tri tvoja pisma! O, ko bi ti mogla opisati, povedati, kako te ljubim! Prav zdaj še razumem, da brez tebe ne morem živeti in da ne najdem spanca brez Tebe. Daj Bog, da se ohraniš, in le eno ga prosim, da bi se vrnil in bi živila skupaj, ljubim tvoje očka!«

Našli smo poslednje besede, ki jih je bil stotnik Lemanski napisal s tresočo se roko, pa jih ni mogel več odposlati: »Ves svet mirno počiva in ni česar ne ve o nas. Čim bolj radež od strela, pozdravite mojo mater. Pozdravljam te, mati zemlja, pozdravljam, ki misliš na moje.«

Nekatere žrtve so svoje poslednje misli napisale v brzovojnem slogu. Največ besed je tistih, ki so jih sporočili svojim bojnim tovarišem, ki so bili na bojiščih ali v ujetništvu v rokah boljševikov. To se je zgodilo okoli 23. in 29. septembra leta 1939. Dalje smo dobili še razna poročila o prevozu ujetnikov, ki so jih odpravili dalje boljševiki.

Najprej niso vedeli, kaj naj bi napravili s temi poljskimi častniki. V prvih mesecih so jih porivali v taborišča do taborišča, nato so jih namestili v taborišča pri Kozeleskem. Iz te dobe so se širile od njih po svetu vesti po radiju. Tako z dne 9. novembra 1939: »Drobne radijske vesti. Bombe nad Nemčijo. Atentat na Hitlerja. Sedem mrtvih in šestdeset ranjenih.«

Zakaj tak molk

Naslednje vesti so bile zmeraj hujše. Mnogo teh poljskih častnikov je zbolelo, bili so vsi vročeni, tresli so se od mrzlice. Takrat so si napravili vesti o bojih Nemčije, o ofenzivi v Franciji. Z dne 12. decembra bereš: »Danes so nam zabili vsa okna. Ne moremo videti več naših sojetnikov.« Z dne 22. decembra: »Danes so vse duhovnike odstranili od nas.« Zmeraj čedež se javljajo zapiski o vstajenju Poljake. Ko se je približala pomlad, so bili vsi prepričani, da bodo čim prej osvobodjeni. Baje so jim bili obljubili, da bodo do konca marca že vsi v domovini. Vsi zapiski so poudarjali veselje. Boljševiki so pa nato oddali častnike v manjše skupine in jih odgnali. Odtlej ni nobenega zapiska več, kaj se je bilo zgodilo s temi nesrečniki?

To nam je povedal starček Kozilev iz Katina. Zdal mu je 74 let in je bil svoj čas zaposlen kot česar v Smolensku. Temne in hrapave polti je, oči so živahne in njegova dolga brada je podobna Tolstojevi.

Njegovo pripovedovanje je slikovitega izražanja: »Bilo je v začetku aprila, ko sem šel po časti proti kolodvoru. Na burji so stale vrste poljskih častnikov. Vsi so se tresli od mraza. »Črni vozovi« (tako rekoja temnim vozovom GPU) so bili pripravljeni.

Da bodo odpravili častnike proti severu, v neko okrevanje. Nihče se jim ni smel približati. Sleherni bi bil ustreljen. Da, da, tukaj mimo so šli poljski gospodje in niso prišli več nazaj. Skoraj dva meseca so jih dovažali vsak dan semkaj, po sto, po dve sto, in kdor je imel dobra ušesa, je lahko slišal strele iz gozda.«

»Toda Kozilev, zakaj niste koj povedali Nemcem, kar ste videli?«

Sklonil je glavo, se zamislil in počasi dejal: »Gospodje, vi ne veste, kaj je GPU. Vsakogar najde in jaz sem bil že enkrat postavljen k zidu. Ne, ne, Nemcem nisem nič povedal. Povedal sem pa Poljakom. Tjale, tjale dol po tle, v gozd, pa boste našli svoje brate,« sem jim dejal. In tako je tudi bilo.

Indija dobi novega podkralja

Lizbona, 5. maja. AS. Londonski dopisniki smatrajo, da bo v kratkem imenovan nov indijski podkralj namesto lorda Linlithghowa, čigar doba je pred kratkim potekla in je ostal na tem mestu samo zato, ker so nastopile težave pri izbiri naslednika. Smatra se, da bo za novega indijskega podkralja imenovana neka vojaška osebnost.

Čiščenje v Sofiji

Budimpešta, 7. maja. »Il Piccolo« poroča iz Budimpešte: Po vzpostavitvi normalnih telegrafskih zvez z Bolgarijo se je izvedelo, da je policija izvedla veliko čiščenje v Sofiji. Čiščenje, ki je trajalo dva dni, se je večeraj končalo. Aretiranih je bil nad 400 sumljivih oseb, med njimi številni Judje. Izvedene so bile tudi civilne preiskave, pri katerih je bilo zaplenjeno orožje, strelivo in dokumenti, ki so se jih posluževali razni teroristi. Med prijetimi so tudi morilci polkovnika Banteva in drugih osebnosti. Prebivalstvo je ostalo mirno in je disciplinirano sprejelo izredne ukrepe izvršilnih organov.

Bil je teden popolne sreče. Na vsaki strani svojega Dnevnika omenja mladi car to svojo srečo.

»Neskončna sreča je biti noč in dan med štirimi očmi sam z njo.« (22. novembra.)

»Vsak dan hvalim Boga in se mu zahvaljujem za srečo, ki mi jo je naklonil. Človek si ne more želeti večje sreče na svetu! Moja ljubezen in spoštovanje za mojo oboževano Alico narašča vsak dan bolj.« (24. novembra.)

»Ni besed, s katerimi bi mogel opisati srečo bivanja med štirimi očmi v tako lepem kraju, kakor je Carsko selo.« (25. novembra.)

Mlada carica je pripisala pod te vrstice:

»Vsak dan je bolj močna in bolj globoka moja ljubezen in moja vdanost do tebe. Nikoli se ne bom mogla Bogu dovolj zahvaliti za zaklad, ki mi ga je dal, ko mi je dal tebe, moj oboževani, sladki, dragi! Srečna sem, da se lahko imenujem tvoja. Ali je mogoče še večja sreča? Nikoli ne bom pozabila tega kraja, ki mi je tako drag, zaradi spominov iz leta 1889 — in je zdaj najino skupno bivališče! Bog te blagoslovi, moj ljubljani, mali mož! Poljubim tvoj sladki obraz.«

Na nekem drugem kraju pripominja carica:

»Nikoli bi si ne mogla misliti, da je mogoče na svetu tako popolna sreča, tolikšna skladnost med dvema umrljivima človekoma. Jaz te ljubim! Te tri besede bodo zaključek vsega mojega življenja.«

Treba je bilo misliti na povratek v Petrograd in sicer 26. novembra. Toda na predvečer je car zabeležil v svoj Dnevnik, da je »draga mama« brzjavila, da lahko ostaneta tu še en dan. Car je bil vesel, da je pridobil še en dan. Niti spomnil se ni, da mu sedaj, kot carju, ne sme nihče več ukazovati, niti njegova mati. Ubogi mladi vladar se ni še navadil na ukazovanje. Norad se je

vrnil v glavno mesto. V svoj Dnevnik je zapisal: »...žalostno je, da morava zapustiti to ljubo Carsko selo, ki nama je tako drago in, kjer sva tako lepo živela drug za drugega.« Mlada carica pa je pripisala: »Nikoli več se ne smeva ločiti. Zdal sva združena za vse življenje, in ko bo to življenje minilo, se bova združila v drugem življenju za vso večnost. Tvoja! tvoja!«

Vedno je mislila na onstranstvo.

Carsko selo je postalo njuno najljubše bivašče, njun pravi dom, kjer sta ostajala vedno za delj časa, končno pa sta sploh prebivala tukaj. Zdal pa sta se morala vrniti v Petrograd, da bosta prisostvovala slavnostni štiridesetdnevni smrti Aleksandra III. Mlada so-proga se je zopet zavila v težko žalno obleko, in se je zamislila v pogrebne svečanosti.

Namenoma so podrobneje opisani prvi dnevi mladih zakoncev, da spoznamo dušo mlade carice. Ob svojem prihodu v Rusijo je mlada carica gledala svojo novo domovino skozi črne žalne pajčolane. Poleg žalosti za rajnim carjem je vplivalo nanjo pusto podnebje. Mesec november je Petrogradu celo za tiste pust in žalosten, ki so tu rojeni. Megla zagrinja mesto in vso okolico. Včasih je tako gosta, da komaj proti deseti dopoldne in tja do treh popoldne pro-dre žarek svetlobe v to puščobo. Žalost in smrt in megla in puščoba so pustile neizbrisljiv vtis v duši mlade carice, in mesto Petrograd ji je bilo od prvega začetka zoprno, to tembolj, ker ni našla žive duše, razen svojega soproga, ki bi jo bil sprejel s toplino. Vsi ti vtisi so vplivali na caričin značaj zelo neugodno.

V Petrogradu carica tudi ni imela občutka, da je gospodinja, kar je mladim ženam tako ljubilo. V palači Anikov so mladi carici odkazali sobane, kjer je živel njen soprog kot samec. Tu pa je gospodinja carica-vdova. Mladi car pa, kakor smo že videli, je bil ubogljiv sin, ki so ga še vedno imeli za otroka. Bil je ubogljiv ne le spričo matere, ampak tudi spričo drugih, kakor vidimo iz zapiska v njegovem Dnevniku: »Danes nisva mogla storiti drugega, kakor da sva šla na kratek sprehod, kajti Pobedonoscev bi rad govoril z menoj ob desetih...« (30. decembra.)

Mlada žena je skušala, da bi se tiho vdala v svojo usodo; samotno je živela, brez kakšne posebne zaposlitve, le rušiče se je učila vsak dan po nekoliko ur. Njena sestra ji je bila poslala iz Moskve neko osebo, ki je bila prej njena učiteljica rušičine. Ta gospodična je bila Nemka, rojena v Rusiji. Pri veliki kneginji Elizabeti je zavzemala mesto med družabnico in prvo spletno. Bila je

zelo resna in pametna. Carico je učila rušičine; učenka je dobro napredovala; kmalu se je naučila lepih ruskih pesmi in rekov, ki jih je potem ob vsaki priložnosti uporabljala, ko je pisala v carjev Dnevnik. Carica je svojo učiteljico zelo vzljubila, navezala se je nanjo za vse življenje, kakor bomo pozneje videli.

Dne 31. decembra je zapisala carica v Dnevnik: »Zadnji dan leta! Kako sem srečna, da ga bova preživela skupaj! Moja ljubezen je tako globoka, tako čista, tako močna, tako brezmejna.« Spodaj pa je pripisala car: »Kako hudo mi je bilo, ko sem v cerkvi vemešljeval o strašnih spremembah, ki so nas doletele to leto. Vendar zaupam v Boga in pričakujem pričetek novega leta, saj je to, česar sem se najbolj bal, že minilo. Poleg te neopopravljive nesreče pa mi je dobri Bog naklonil tudi veliko srečo, kakršne si niti predstavljati nisem upal, dal mi je tebe, Alike!«

V začetku leta 1895 je bilo konec prvih šestih tednov žalovanja. Do tega časa na dvoru niso sprejemali odposlanstev, ki so prihajala iz vseh krajev, da se poklonijo novemu carju. Dne 17. januarja je bil v Zimski palači velik sprejem plemstva in županov. Ob tej priliki je car govoril svoj znameniti govor:

»Vesel sem, ko vidim predstojnike vseh stanov, ki so se zbrali, da mi izrazijo svojo vdanost. Jaz verujem v iskrenost, ki jo je vsak Rus izkazoval svojemu carju. Toda v zadnjem času se večkrat slišijo iz zborovanj plemstva besede, ki pričajo, da se plemstvo odtujaše svojih zvestosti do vlade. Zato je potrebno, da bom, medtem ko bom posvečal vse svoje moči v blagor ljudstva, skrbno bdel, da se bodo našla mojega nepozabnega očeta ohranila neokrnjena.«

Kakšne posledice je imel ta nagovor, bomo videli pozneje. Za zdaj naj omenimo le to, da se je prav tega dne, 17. januarja, pričelo prvo poglavje žalostne, ki se je pozneje razbelsnela nad carsko družino. Car se tega usodnega dne ni niti najmanj zavedal, da je v svojem govoru napravil pomoto. Zvečer je zapisal v svoj Dnevnik: »...silno zaposlen, preden sem stopil v dvorano, da bi sprejel odposlanec in jih nagovoril.«

Nagovor je priredil Pobedonoscev in vsi mislijo, da je car pod vtisom plahosti in zmede, rekel namesto »nemogoče sanje«, »nora sanje«. Naj bo kakor koli, car ni opazil, da je naredil napako. Mlada carica ta dan ni imela druge vloge kot to, da je tiho čakala. Ker ji je bilo rusko življenje še popolnoma tuje, tudi ni vedela ne razumela, da je bila carjeva izjava nerodna. Kmalu po tej slovesnosti pa je nastopila tudi ona. Ta njen nastop pa ni bil srečnejši od carjevega nastopa,

Razbojništva komunističnih roparjev v Beli krajini

Črnomelj, 4. maja.

Kako drži komunistična stranka svoje obljube, ki jih je dajala delavskim slojem, se najbolje vidi iz tehle dejstev: pridržali so banditski roparji pred davnim na Tančovo goro in pobili dva revna delavca — Puhka Stefana, očeta petih otrok, in Murna Ljotca, očeta osemih otrok. Niso prišli nad kapitaliste, pač pa nad uboga delavska družinska očeta, ki nista nikomur nič žalega storila in sta s svojim delom skrbela le za vzdrževanje številne družine. Tedaj so ju odpeljali in ni se vedelo, kaj so z njima storili; zdaj pa se je razvedelo, da so ju zverinski umorili in pokopali za vasio Nova lipo pri Vinici. Tako je spet dvojce slovenskih življenj uničenih, dve ženi objokujeta mrtva moža in štirinajst — 141 — otrok je ostalo brez varuhov in rednikov. Tak je torej in bi bil delavski raj, ki ga imajo »narodni osvoboditelji« vedno na uetih.

Ko so v noči od 14. na 15. aprila izropali štiri kmetije, so priredili veselico, ki pa se je skromni obrtnik Rolih Janez, krojač iz Krasince pri Podzemlju ni hotel udeležiti; zato so ga odpeljali na komando v Novo lipo, mu tam razsekali glavo in nagega pokopali za vasio. Drugega maja so ga odkopali in ga prenesli na Vinico, kjer čaka zdaj dan vstajenja. In na veliko soboto se mu je rodilo dete, ki nikdar ne bo poznalo svojega očeta in ki se bo zamaž ožiralo okrog v pričakovanju, kdaj bo dobri oče prišel. A njega ne bo...

Tudi belokranjski kmet je trpel, kot so trpeli njegovi sorojci po vsej deželi. Tako opevani in proslavljeni »narodni junaki in rešitelji domovine« so tisti, pred katerimi vetaja groza, za njim pa jok, rop, požig in umori.

Krvava lisa se vleče od Krasince do Butorja in Zorenec, kjer so pobrali vso živino; od Lipe do Hrasta, ki so ju oropali že prej, pa do Krupe in Stranske vasi — vsepoved prinašajo »rešitev, osvoboditev in boljše življenje na tej ubogi zemlji!« Kljub vsemu, da je ta škoda tako velika, se bo vendar dala popraviti, ko bodo banditi iztrebljeni in ko se bo spet vrnil mir v našo deželo. A kdo bo vrnil življenje vsem tistim, ki so padli, kdo jih bo nadomestil, ko nam je sleherni tako potreben in sleherni življenje tako dragoceno? Kdo bo tisti in kje bodo tedaj vsi širokoustežni, ki pravijo »zrtev je treba«?

Kdo bo vrnil Gašparičevi družini njihovega sina Simua, ki so ga banditi odpeljali in se ne ve za njegovo usodo? Kdo bo obudil Zalčevi družini njihovega sina 20letnega Ivana, ki je nasilno mobiliziran ušel od partizanov, a so ga prišli iskat na dom ter ga za Novo lipo ubili? Dragoceni življenji sta to; nikdar več ju ne bo, a mi vemo, da Bog ne bo dopustil, da bi nedolžno prelita kri ostala brez sadov.

Tebi, slovenska žena, kliče iz prezgodnjega groba tvoja sotrpanka Grgoreševa gospodinja, roj. Tome iz Podklanca pri Vinici. Prala je v potoku in ko se je vračala, sta jo počakala dva »osvoboditelja«, jo odpeljala ter jo nato skupaj z drugimi »tovarišci« vlačila dva dni po vseh njihovih komandah in jo končno ubila. Zdaj leži za vasio Hrast. Njena mati in ona sama sta tako obupno klicali na pomoč, da ju je bilo slišati na Vinico. Lepa bodočnost nas čaka, če bodo tako padle druga za drugo slovenske žene.

Roparske komunistične tolpe se klatijo zdaj po gozdovih po Beli krajini; čez dan se skrivajo, ponoči pa prilazejo iz svojih skrivališč ter začno svoje »osvobodilne« po načelu »rop, umor, požig«!

Desetletja bi se lahko trudili, da bi ljudstvo spregledalo, zdaj je vse to odveč: gola dejstva so našemu ljudstvu odprla oči. Zdaj vedo, kam bi jih pripeljalo, če bi mirno prenašali vsa zverinska in roparska početja partizanov. Zato pa so se ljudje dvignili, da z orožjem v roki branijo svoje domove,

da se ohranijo za ljudstvo in da na žrtvah tolikih nedolžnih ustvarijo lepšo bodočnost.

V noči od nedelje na ponedeljek so prišle tolpe partizanov s Travnice gore od Sodražice sem v okolico Sv. Gregorja. Šle so na rop. Pri mnogih posestnikih so vse pokradli, do zadnje žlice. Odnegli so krožnike, luč itd., prav vse. Predvsem pa živino. Samo v vaseh Zadniki, Crnce, Brinovšče so odpeljali 25 glav živine ter tri prašiče. Predvsem so kradle partizanke, ki so najbolj divjale; tudi domačinke iz okolice Sodražice so se ropanja udeleževale. Potem so vodili to živino kar čez polje in ozimino proti Travnici gori. Zasedovati jih je bilo

Šmarnična pobožnost v trnovski cerkvi

Bil je deževen večer. Nebo je bilo sivo in oblačno, po malem je rosilo, ljudje pa so se stiskali v svoje pomladanske plašče, zakaj bilo je hladno. Prihajali so v trnovske cerkve k šmarnicam. Ne bi mogel reči, da so prihajali v božji hram zaradi tega, da bi poslušali lepo petje in se po končanem opravilu srečali z znanci, a prijatelji, da bi kramljali. Bilo je hladno vreme in nikomur ni bilo do tega, da bi pred cerkvijo postajali. Ljudje so sledili resnemu klicu svojega duhovnega pastirja in so že ob pol osmih napotili cerkev.

Kakor rečeno, niso prišli iz navade in tudi ne zaradi petja, zakaj na prižnici se je pojavil duhovnik in začel z rožnim vencom. V mrtni cerkvi je postalo nekoliko bolj svetlo. Najprej so prižgali rdeče, rumene in modre lučke na umetniško izdelanih svetilnikih pred oltarjem, potem pa je zablestela velika podoba Matere božje na oltarju. Stotero oči se je uprlo v Mater z božjim Sinom v naročju. Med vrsto belih sveč se je prikazalo nežno cvetje, ki se vzpenja visoko vse do podnožja velike Koželjeve podobe. Glasno je odmevala molitev, mišli množice pa so se mudile v tožbah in prošnjah.

Ne, ti ljudje niso prišli k šmarnicam iz navade ali zaradi legeja majskega večera, ko te zamika pod vedro nebo, v družino in tudi v cerkev h kratki pobožnosti. Deževalo je in pušto vreme je leglo nad trnovsko okolico. Stotri Trnovčani so prišli v cerkev iz notranje potrebe. Hoteli so se pridružiti kot posamezniki in kot župljani onim ogromnim množicam, ki so nočjo v božjih hramih, v velikih mestnih in v skromnih hribovskih cerkvah ter pro-

težko, kajti deževalo je in bila je velika megla. Fantje od Sv. Gregorja so hlabro branili vas, da niso komunisti prišli tudi k Sv. Gregorju, kamor so se bližali.

Ze prej so fantje pri Sv. Gregorju (v petek) ujeli partizansko predpatuljo, v kateri so bili Zonta Alfonz (1910), Zonta Gabrijel (1914), Bizjak Marta (1908) in Čebe Viktor (1907). Povedali so, da so jih ugrabili onstran meje hrvatski partizani, da so se pa potem potikali okoli Novega mesta kakor delavci, bili so pri Smarjeti, kjer so se udeležili Mikuzove velike noči, šli preko Duplice pri Novem mestu, kjer so jim dali orožje ter so se zdaj znašli kot predpatulja pri Sv. Gregorju nad Velikimi Laščami. Bili so raztrgani, ušivi ter naveličani tega potepanja in kraje med svojimi ljudmi.

sijo Mater, naj bi se milostno ozrla na naše ljudstvo.

Na desni strani so sedeli možje v zrelih letih, na levi ženske, spredaj so se gnetli otroci, cerkveno ladjo vse do vrat pa je napolnila dozorevala mladina. Med domačine, ki že desetletja prihajajo v cerkev, so se pomešali ljudje, ki so prišli od daleč in se naselili v tem prijaznem delu mesta. Tudi Gorjanci, Priekci, Savinčani in drugi so bili med njimi. Pred menoj je sedel pismonoša v uniformi s peterimi otroki. Predolga se jim je zdela molitev in komaj so čakali, da bi se oglašale orgle. Sledil pa je govor in mož v uniformi jim je moral a prestom na ustnicah pokazati, da morajo molčati, potpeti.

Ko so tako sedeli, stali ali klečali v cerkvi že skoraj uro dolgo, so prižgali sveče na oltarju in oglašile so se orgle. Stara pesem v čast Mariji se je prelivala po skrivnostnem bramu. In spet so bile oči stoterih župljanov uprte v podobo Matere, iz sre pa so vdano prihajale vedno iste prošnje: prosijo za nas, prosijo za nas... Ljudstvo trka na Njeno dobro srce po namenu svojega škofa in se pripravljajo na posvetilno pobožnost konec maja. Tako je vsak večer v Trnovem, tako v stolnici in pri frančiškanih, po vseh mestnih cerkvah in po podeželskih. V nekaterih krajih opravljajo šmarnično pobožnost zjutraj, v mestih zvečer, povesod pa jih vodi ista misel: ohrani nam, Mati, vero, utrdi nam upanje in daj nam ljubezni. Za nas prosí in za vse tiste, ki so Tvojega Sina zavrgli, da se bo milostno ozrl na zemeljsko skorjo in na ljudstvo, ki Te časti!

Gospodarstvo

Nakazila za sir za trgovce

Prehranjevalni zavod Vis. komisariata za Ljubljansko pokrajino obvešča vse trgovce z rac. in kontingentiranimi živili mesta Ljubljane, da dvignejo do 11. maja t. l. nakazila za sir za mesec maj v Gosposki ulici 12-I.

Razdeljevanje sira potrošnikom

Prehranjevalni zavod Vis. komisariata za Ljubljansko pokrajino obvešča vse potrošnike mesta Ljubljane, da dobijo od 12. maja dalje pri svojih trgovcih za mesec maj na odrezek B po 60 gr parmezana in 150 gr mehkega sira.

Maksimalni cenik št. 8

Cesen novi lir 4.25 (3.05), beluš 9.— (11.—), karfiola 2.80 (3.35), korenje očiščeno 3.— (3.60), čebula zgodnja 2.90 (3.45), kopr 2.20 (2.55), solata vseh vrst 3.15 (3.70), špinata 2.85 (3.35), zelena 3.80 (4.55), marelice suhe 4.55 (5.15), pomaranče la (Moro—Tarocco) 8.35 (9.35), poma-

ranče la 7.35 (8.35), limone la (15 cm obsega) 4.05 (4.80), komad 0.50, orehi Sorrento 26.— (30.—), orehi navadni 21.50 (25.—), suhe češnje, domače 20.— (23.80).

Drobne gospodarske

Italijanskogrški plačilni promet. Na osnovi sporazuma med zavodom za izmenjavo z inozemstvom v Rimu in grško Narodno banko je bil na novo urejen plačilni promet med obema državama. Preko kompenzacijskega računa gredo vsa plačila, predplačila za blagovne terjatve in v zvezi s tem provizije, stroški, plačila patentov, licenc itd., pokojnin, podpor, študijskih podpor, obračun javnih prometnih ustanov, plačila pomorskih prevoznin in končno plačila med Grčijo in Italijo za dežele, ki so izrečno raztegnile veljavnost svojih plačilnih sporazumov z Italijo na Grčijo, gre za Bolgarijo, Dansko, Finsko, Romunijo, Slovaško, Švedsko in Madžarsko. Za vsa ostala plačila je potrebno dovoljenje zavoda za zunanjo trgovino.

Bolgarsko kmetijstvo. Ker so mnogi bolgarski kmetje opustili gojitev žita, ker so bile druge rastline bolj donosne, kot n. pr. tobak, konoplja, lan itd., je bolgarska vlada sklenila, da bo kmetom, ki oddajo v skupna skladišča večje količine kot so predpisane, dala posebno premijo. Količine žita so bile določene na osnovi srednjega pridelka na ha v določnem okraju v zadnjih 10 letih. Premija je 200 levov za stot žita.

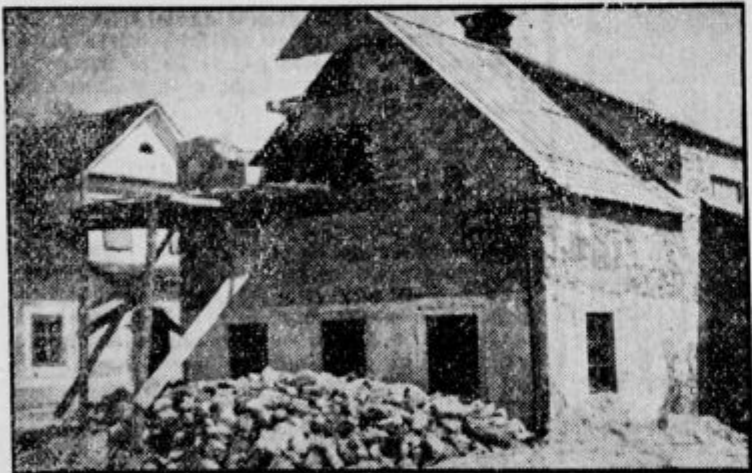
Zaplenjena imovina komunista Edvarda Kocbeka

Zaplenjena je imovina profesorja Edvarda Kocbeka, roj. pri Sv. Juriju ob Štavnici, bivajočega v Ljubljani. Zaplenba ima običajne zakonite posledice.

Vremenska napoved 8. maja (sobota):

Močno deževje s hudimi nevihtami (najbrž v glavnem ponoči), nevarnost toče, temu bo sledil deževen in hladen dan.

9. maja (nedelja): bistveno izboljšanje.

»Partizanske osvoboditve«: hiša kovača Hitijsa v Begunjah pri Cerknici, porušena od partizanov.

KULTURNI OBZORNIK

Posmrtna razstava Ivana Vavpotiča

V počastitev spomina slikarja Ivana Vavpotiča je Narodna galerija v Jakopičevem paviljonu odprla umetnostno razstavo del umrlega slikarja. Zbrano je veliko število podob v različnih tehnikah, obsegajoče čas od l. 1893 do današnjega časa. Tako ima prireditelj tudi retrospektiven značaj, ter naj ponazorijo miselni in umetniški razvoj znanega poimpressionističnega slikarja.

Kdo ne pozna Vavpotičevih portretov, tihožitij ali ilustracij? Človeku se zdi na razstavi, kakor da srečuje stare znance. Poznane ljudi s ceste, salonov, s sprehodov. Posebno za Ljubljančane pomeni zbrano Vavpotičevo delo, kakor da si nekje na veliki prireditvi ogledujejo prave, žive podobe svojih prijateljev. Vavpotič je bil slikar meščanskega okolja. Ne samo zato, ker je večino svojega dela žrtvoval prav določeni plasti našega občinstva, marveč tudi zato, ker je točno dojel vsebino, barvo in obliko našega meščanskega okusa. Tako je bil v neki meri nadaljevalci naših portretistov in genristov iz prve polovice 19. stoletja.

Prve risbe, ki so v 90. letih preteklega stoletja nastale za »Dom in svet«, nam že pokažejo mladega slikarja takega, kakršnega je bil v bistvu vso svojo umetniško dobo. Fantastične stilizirane ovijalke okvirjajo bolne scene prevarane ljubezni, mlada deklica se gizdavo ogleduje v vodi, toda soj ji vrača mrtvaško podobno... Če k tem ilustracijam pritegnemo v primerjanje toodobno literarno nastanjen, potem vidimo, da je mladi slikar čudovito za del časovno občutje. Je to občutje razvevajočega se meščanskega ponosa. Bizarne snovi tujega mondenega življenja se s pridom vnašajo v naše mesto in podeželske gradove. Celo mla-

di Emil Leon, ki je kasneje tako čudovito zapel pesem o domačem pogorju, se v svoji mladostni literaturi ne more povsem odtegniti čaru efemernega leposlovja. Od tod je kasneje vzplamtel tudi spor Govekar—Cankar. In kakor je bil n. pr. Govekar gotovo nesporni glasnik meščanskega okusa in vseh njegovih nazorov na splošno, celo Prometej-naturalist pri nas, tako bi moglo Vavpotičevo slikarsko delo v grobem prerezu, tako pisano besedo projicirati na dvorazsežno slikarsko ploskev. Vse Vavpotičevo slikarsko delo je bilo naslikano z vidikov modernega naturalizma, pobarvanega z izrazito meščansko miselnostjo. Kakšna je podoba modernega, meščanskega naturalizma? Prvenstveno veselje nad čutno obliko, — toda ne povprečno (kakor so jo n. pr. cenili francoski naturalisti), plebejsko, marveč »lepo« —, ki ji je dodana neka ideja, misel, včasih tudi tragika. Toda tudi ideja ne sme biti nelepna, enostavna, marveč izbrana. To je kanon meščanskega estetskega nazora, ki se ga je v mnogih svojih delih točno držal tudi Vavpotič. Pri gradnji te vrste dela oblikovni »kakos«, čeprav se na prvi pogled zdi, da je najvažnejši, skoraj redno prekosil vsebinski »kaj«. Je to mala prevara, izvršena silno spretno. V vsa-vah fines, bodisi oblikovnih, bodisi vsebinskih, pa je itak eno od drugega ločiti, silno težavno stvar. Poglejmo n. pr. sliko »Pri kopanju! Naturalistična podoba prve vrste. Predmetni naturalizem je skoraj boleč. Toda zunaj, ne-kje nad mestom, se je razbesnel vihar. Človek se ne hote vpraša, čemu? Toda za vsebinski poudarek podobe je tudi to ozadje potrebno. Če je pisal novelo Cankar, je njegov naturalizem skopnel pred končno miselno panto v absolutnem estetskem sozvočju, če pa je isto delo opravljal n. pr. Govekar, pa miselna poanta nikoli ni bila tako prepričljiva, da se ne bil vprašali: čemu ideja, ali pa čemu naturalizem! Isto vprašanje, kakor si ga ne hote zastaviti ob marsikateri Vavpotičevi podobi.

Tak približno je svet, iz katerega je v glavnem pognala cvetove Vavpotičeva umetnost.

Vendar so osebna nadarjenost, mladostna vne-ma ter izredna marljivost storile, da je marsikatero delo postalo nadčasovno, dokumentarno tako v estetskem kakor tudi v splošno družabnem pomenu. Zanimiv je pregled razstavljene zbirke, če stopamo po sledovih slikarjevih najvišjih in najbolj iskrenih navdihov. »Polakt v guzduc« (V senci 1904) je eno najboljših zgodnjih, pa gotovo eno najboljših Vavpotičevih del sploh. Iz skromnega okvirja čutimo velik format. Tak je bil Vavpotič le še v risbah, na splošno tudi še večji, ker mu ni bilo treba jemati v poštev čutnega barvnega elementa. Ostala dela, ki spadajo nedvomno v umetnostne galerije, so: »Sejem v Idriji«, »Podoba dr. S. Bvka«, nekaj otroških portretov iz zgodnje dobe, »Žena pri oknu ter nekaj tihožitij.

Posebno poglavje umetnosti Ivana Vavpotiča, gotovo najbolj kvalitetno, pa predstavljajo ilustracije raznih mladinskih in drugih knjig (Deseti brat, Milčinskega pravljice, Mladim srcem itd.). Tu je pokazal slikar višek svoje umetnostne zmogljivosti. Skoraj ni spoznati slikarja s parketa v čudovitem, realističnem okolju Jurčičevega Desetega brata. Res je, da se je slikar razgledal po češki in drugi evropski ilustraciji, vendar je glavna invencija njegova last. Vsaka risba je prežeta neke čudovite fantazije, grotesknosti ali humorja. Kakor bi se hotel umetnik v teh, najmlajšim namenjenih delih maščevati nad dostikrat praznimi urami, zapravljenimi v lesketajočih se salonih. Kakor da se je umetnik, truden volnih fraz, podal v, le malim in neboljgim razumljiv svet pripovedke o zločejih, čarovnicah, pošastih itd., ter tu iskal počitka in pravega umetnostnega veselja. Tu skoraj ni pravi slikarja, ki je toliko ljubil lesket dragocenega porcelana, sijaj svile, baržuna, torej le zunanjo snov, prav za prav eno lupino. Sproščena, rodovitna fantazija je predrla skorjo videza in popeljala mlada srca v kraljestvo tajinstvene lepote.

Dr. F. Šijanec je ob priliki razstave napisal krajšo monografijo o slikarju. V njej iz-

DALE CARNEGIE Kako si pridobiš prijateljev

Povejte otroku, svojemu možu ali komu drugemu, da se na kako stvar ne razume, da se popolnoma moti, in uničijo boste v njem vsako voljo do napredka in poboljšanja. Zdjaj pa poskusite z nasprotno taktiko: vzpodbujajte ga, prikažite mu stvar tako, da se mu bo zdela lahka, prepričajte ga, da imate polno zaupanje v njegove sposobnosti, in videli boste, da se bo z vne-mo vrzel na delo in uspel.

To metodo uporablja tudi Lowell Thomas, globok poznavalec človeške duše. On zna vzbuditi v svojih prijateljih zaupanje in pogum. Nekoga večera sem bil v njegovi hiši, pa me je povabil na partijo meni nepoznane igre. Niti sanjalo se mi ni, kje naj bi začel. Zame je bila ta igra težko umljiva in zamotana. »Kaj še,« mi je dejal Thomas. »Malo spomina in pametnega čuta je treba imeti. Vi se jo boste v nekaj trenutkih naučili zaradi svoje nadarjenosti.«

Se preden sem se dobro zavedel, sem že sedel pri mizi, za igro popolnoma pripravljeni. To pa zgolj zaradi tega, ker mi je dejal, da se bom z lahkoto naučil te igre.

Culbertson je dobro znan vsem igralcem bridgea. Znan je zlasti po tem, da je spisal o tej igri knjige, ki so prestavljene skoraj v vse jezike. Nekoč mi je priznal, da se ne bi nikoli posvetil tej igri, če mu ne bi pred časom neka ženska rekla, da ima poseben dar zanj. Leta 1922, ko je prišel v Ameriko, se je potoval za službo profesorja filozofije in sociologije, a zaman. Nato je začel prekopčevati s premogom, toda neuspešno. Od premoga je šel k trgovini s kavo, a uspeha tudi tukaj ni bilo. Na bridge sploh misli ni. Bil je sploh manj sposoben igralec, siten do skrajnosti, tako da se je malo-liko upal z njim spustiti v igro.

Čez čas pa se je srečal z lepo učiteljico bridgea Jožefino Dillon, se vanjo zaljubil ter se z njo oženil. Zena je opazila, s kakšno skrbjo mož analizira igro in študira karte. Prepričala ga je, da bo postal slaven igralec. In ta pobuda je ustvarila iz njega slavnega igralca.

Spomnite se torej pravila: Zatekajte se k spodbujanju. Opominjajte na ta način, da prikazete lahkoto, s katero je mogoče popraviti napako.

Delajte tako, da bodo ljudje z veseljem storili, kar vi hočete.

Leta 1915 je Amerika z grozo gledala v Evropo, kjer so se narodi med seboj klali. Ali res ni mogoče, da bi jih pripravili k sklenitvi miru. Woodrow Wilson je sklenil, da bo poslal k bojujočim se narodom mirovnega odpol-slanca.

Silno rad bi šel v Evropo William Jennings Bryan, državni tajnik. Wilson pa je sklenil, da bo poslal svojega posebnega prijatelja polkovnika Housea. To novico bi moral Bryanu sporočiti sam House. Kako naj stori, da ga ne bo užalil?

»Bryan je bil zelo razočaran, ko je slišal, da bom šel jaz namesto njega,« pripoveduje House. »Jaz pa sem mu rekel, da predsednik ni hotel dati potovanja uradnega značaja. Njegova pot v Evropo bi vzbudila splošno pozornost in vsi bi se spraševali, kaj neki išče tam...«

Ali ste razumeli dvojni pomen? House pravi Bryanu, da je prevažna osebnost za tako poslanstvo, in Bryan se s to rešitvijo zelo zadovolji. Polkovnik House je uporabil eno najvažnejših pravil, ki se moramo po njih ravnati v obče: vnuščajte z ljudmi: Delajte tako da bodo ljudje z veseljem naredili, kar vi hočete!

Woodrow Wilson je uporabil isto taktiko, ko je povabil v vladu Williama Gibsa McAdooa. Sicer je bila to največja čast, ki je mogla doleteti kakega človeka, pa vendar se je Wilson tako obnašal, da je dal McAdooa še veličastnejšo sliko njegove službe. Takole pripoveduje McAdoo sam:

»Wilson mi je rekel, da sestavlja vladu. Zelo bi mi bil hvaležen, je rekel, če bi hotel sprejeti mesto državnega tajnika financ. Pou-darjal je, da bi mu s tem storil velikansko uslugo.«

Na nesrečo pa se Wilson ni vedno ravnal po tej metodi. Če bi se, bi zgodovina šla po drugačnih smernicah. Na primer: prepričal je Ameriko, da ni vstopila v Zvezo narodov. K mirovnim konferencam ni vzel nobenega člana republikanske stranke, temveč samo člane lastne stranke. Izid tega postopanja je bil, da si je Wilson zapravlil predsedniško mesto, zapravlil predsedniško mesto, zapravlil tudi zdravje. Ameriko pa prisilil, da je ostala izven Zveze narodov, s tem pa obenem spremenil tok zgodovine.

črpno obdeluje njegov umetniški razvoj, v njej podaja življenjske podatke slikarjeve, vse to pa ponazaruje s številnimi, dobrimi ilustracijami. Citatelji te knjige si bodo pomanjkljivosti pričujočih vrstic lahko nadoknadili ob priliki ogleda razstave. S.M.

Pisatelj Ivan Albrecht — petdesetletnik. — Včeraj je praznoval 50-letnico pisatelj Ivan Albrecht, pisatelj številnih knjig prozi in pesmi ter človek, ki se posveča izključno literaturi kot življenjskemu poklicu. Ko je imel lani s svojimi prijatelji recitacijski večer, mu je govoril prof. Veber in členil njegovo pojmovanje leposlovja. Zdjaj o 50-letnici pa se spomnimo samo v kratkem njegovega delovanja.

Rodil se je 7. maja 1893 kot deveti otrok kmečkih staršev v Hotedršici, p. d. pri Gregor-jevih. Ljudsko šolo je obiskoval doma in v Ljubljani, gimnazijo v Ljubljani, univ. fil. fak. v Gradcu. Med prejšnjo vojno je študije prekinil, pozneje opustil.

Literarno je začel nastopa 1910 v »Angelčku« pod pseudonimom Ivan Gregorjev, kasneje v »Slovancu«, »Lj. Zvonu« in (za Steletovega uredništva) v »DiSv«. Sodeloval je pri raznih listih in revijah. Prva knjiga, pesmi »Slutnje« je izšla 1920 nato v raznih založbah druge knjige: Mlada grada, Zelena livada, Paberki iz Roža, Malenkosti, Ranjena gruda, Andrej Ternouk itd. itd., knjiga za knjigo, saj je izšlo do zdaj nad 20 knjig, veliko gradiva pa je razmetanega še po raznih revijah in listih. Poleg tega se je nekaj časa udeleževal kot novinar in urednik književnih zbir (Splošna knjižnica itd.). Širok odmev je dosegla zlasti mladinska spevoigra »Sirota Jerica« (l. 1929), ki je tekom let doživela nad 2000 uprizoritev. Komponiral je pokojni E. Adamič.

Zadnje čase pripravlja dve zbirki verzov »Crni zublje« in »Materin obraz« ter večje delo v prozi »Slepi brate in kmečko povest z noiranskimi hribov« »Rovariac«. K življenjskemu jubileju mu želimo še mnogo uspeha.

S. S. VAN DINE:

63

Umorjeni Kanarček

»Povej mi vendar, kako si spoznal, da si je Skeel pomagal na ta način, da je zaprl vrata za seboj.«

»Našel sem to pripravo včeraj v žepu njegove večerne obleke.«

»Kako to?« je bojovito vzkliknil Heath. »Vzeli ste jo v Skeelovi sobi in mi niste povedali ničesar?«

»Saj sem jo vzel šele potem, ko so vaši ljudje vse obleke natančno pregledali in so že zaprli omaro. Te kleščice so bile spravljene v žepu telovnika pod srebrno skatlo za cigarete. Priznam, da sem to obleko preiskoval precej natančno, kajti vedel sem, da jo je pokojni nosil tisti večer, ko je bila umorjena plesalka in sem upal, da najdem na njej kak znak, ki bi dokazoval njegovo soudeležbo pri zločinu. Ko sem našel te kleščice, nisem imel niti pojma, čemu naj bi mu bile služile. Še bolj sem bil v zadregi zaradi rdečih prstov, ki so bili pritrjeni nanjo. Prav gotovo jih Skeel ni rabil zato, da bi si razredil z njimi svoje obrvi, a če bi se jih res posluževal v ta namen, čemu neki je potreboval vrvice? Kleščice so gotovo bile last le-

pe Marjete, saj sem dan po umoru opazil podobno orodje na toaletni mizici poleg skrinjice za dragulje... A to še ni vse.«

Pokazal je s prstom na košarico za papir poleg pisalne mize, v kateri je bil velik kos papirja.

»Opazil sem tudi ta papir, na katerem lahko še vidite naslov neke trgovine z modnimi novostmi. Danes zjutraj sem bil v tej trgovini in sem dognal, da uporabljajo rdečo vrstico za zavoj. Tedaj sem prišel do sklepa, da je Skeel vzel kleščice in vrstico tukaj v oni usodni noči... Vprašal sem se, čemu neki je Skeel izgubljal čas, da je pritril vrstico na kleščice. Priznam, da dolgo nisem mogel najti odgovora. Ko ste mi pa povedali, da ste aretirali Jessupa in oprali svojo obožbo prav na dejstvu, da so bila vrata po Skeelovem odhodu zaprta, se mi je nenadoma posvetilo.«

XXVI.

Obnoveitev dogodkov v usodni noči.

Ponedeljek, 17. septembra, popoldne.

Ko je Vance končal svoje pripovedovanje, je v sobi vladala nekaj časa popolna tišina. Markham je zlekujen v naslanjač gledal zamišljeno pred se, Heath pa je gledal Vanceja z občudovanjem in z neko nevoljo; temelj, na katerega je naslanjal svojo teorijo o Jessupovi krivdi, je bil ovržen in vsa zgradba se je nevarno majala. Markham je to dobro razumel in spoznal, da tudi njegovi upi propadajo.

»Želel bi, da bi nam tvoje odkritje bilo v večjo pomoč,« je zagodnjel, obrnivi se k Vanceju. »To zadnje tvoje odkritje nas sili, da se vrnemo približno tja, kjer smo bili v začetku.«

»Nikdar ne bodi tako črnogled; glejmo z zaupanjem v bodočnost!... Ali hočeš, da ti v celoti pojasnim svojo zamisel. V njej je nešteto možnosti.«

Udobno je sedel v naslanjač in začel:

»Skeel je potreboval denar... Morda so se njegove svile srajce začele trgati in ko se mu ni posrečilo, da bi približno teden dni pred umorom izvil dekletu večje vsote denarja, je prišel semkaj v ponedeljek zvečer, ravno pred enim tednom. Vedel je, da bo plesalka v mestu in jo je hotel počakati, ker je domneval, da ga ne bo hotela sprejeti. Dobro je tudi vedel, da so bila stranska vrata zvečer zaprta in ker ni želel, da bi ga kdo videl, si je z zvijačo pomagal, tako da je odprl vrata medtem ko se je navidezno šel prepičati, če njegove prijateljice res ni doma. Ko se mu je posrečilo na ta način odpreti stranska vrata, je po hodniku prišel neopaženo v stanovanje v času med pol deseto in enajsto uro. Ko se je gospodična vrnila v spremstvu gospoda Spotswoodeja, se je Skeel hitro skril v omaro in ostal tam, dokler obiskovalec ni odšel. Tedaj je prilezel iz omare. Ko ga je deklica zagledala, je prestrašeno zakričala; a ko ga je spoznala, je dejala Spotswoodeju, ki je potrkal na vrata, da ni nič in da lahko mirno odide domov. Ta je res odšel

v klub igrat karte. Medtem sta se Skeel in gospodična razgovarjala o denarnih zadevah; bržkone ta razgovor ni bil bogve kako miren. Medtem je nekdo telefoniral. Skeel je vzel slušalko in odgovoril, da je plesalka odsotna. Nato se je razgovor nadaljeval. Tedaj pa se je prikazal drug oboževalec. Ne vem, če je ta pozvonil ali je imel svoj ključ. Zelo verjetno je imel svoj poseben ključ, kajti telefonist ga ni videl iti mimo. Skeel se je zopet skril v omaro in bil še tako previden, da se je vanjo zaklenil. Popolnoma razumljivo je, da se je približal ključavnicni in opazoval, kdo je ta neljubi motilec... Pri teh besedah je Vance pokazal na omaro. »Kakor lahko vidite, je ključavnica omare v taki višini, da je mogoče videti skozi njo naravnost na divan in ko je Skeel opazoval iz svojega skrivališča, je zagledal nekaj, kar ga je pretreslo do mozga. Prišel je morda sredi ljubeznivega razgovora pograbil dekle za vrat in ga začel daviti... Lahko si predstavljam Skeelovo grozo, ko je ždel v temni omar, medtem ko je morilec davil dekle! Revček. Nikakor se ne čudim, če je bil kakor okamenel. V daviteljevih očeh je videl izraz blaznosti in očitno je ta človek moral biti silno močan, medtem ko je Skeel bil slaboten in nenavadno majhne postave. Ali naj bi prišel iz omare? Nikakor ne! To bi bilo preveč nevarno! Zato se mu je zdelo bolj pametno, da ostane mirno v svojem skrivališču. Marsikdo drugi bi na njegovem mestu storil isto.«

Sport

Pet tekem na Hermesu

Zelena trava na Hermesu bo v nedeljo hudo trpela, zakaj na sporedu imajo kar pet nogometnih tekem. Najbrž ne bo človeka, ki bi gledal vseh pet (tudi nogometa se človek navsezadnje nasiti), pač pa bodo prišli nekateri dopoldne, da bodo podprli Hermežane pri javni preizkušnji z Vičani, drugi pa popoldne. Če bo lepo vreme, sme pričakovati prireditelj rekorden obisk, saj že dolgo ni bilo pri nas nogometne tekme, ki bi bila namenjena zabavi brez borbe za točke.

Ob 14. ko se bosta kosala Zabjak in Korotan za lepša mesta v II. razredu, bodo stali okrog arene samo najzvestejši klubski prijatelji in pa oni, ki hočejo za svoje denare čim več videti, dve uri pozneje pa se bodo običajni nogometni publiki pridružili še radovedneži, ki bi se radi na lastne oči prepričali ali znajo sodniki samo žvižgati ali pa se tudi dejansko razumejo na ravnanje z žogo. Tekma med sodniki in odborniki ljubljanskih športnih klubov bo torej zabavna (vsaj upamo, da ne bo drugače!), potem pa bo šlo spel zares med Marsovi in Tobakarji.

Oba kandidata sta doslej še brez točke, oha na sta na letošnjih prireditvah pokazala, da se hočeta potegovati kar za drugo mesto v domačem prvenstvu. Seveda je tu še Hermes, vendar bo ta to nedeljo spočival, to se pravi, igral z Vičem brez brige za točke. Tokrat predpostavljamo, da bo igrala Tob. tovarna samo s svojimi igralci in

da ne bo po tekmi razveljavljanja, zasliševanja, kazni in podobnega. Računamo pa tudi s tem, da bodo nastopili Tobakarji z istim elanom, ki so ga pokazali na dosedanjih tekmah. Če bo torej tako, bo imela Marsova obramba veliko dela, odbor pa ne bo godrnjal nad moštvom, četudi ne bi dosegel kaj več kakor neodločen izid. Kakor rečeno, zdi se nam, da je v vrstah Tobakarjev toliko borbenega duha, da so lahko enakovredni i Marsu i Hermesu.

II. objava Atletske zveze

Potrditev rezultatov. Lahaotletška zveza v Ljubljani je potrdila rezultate tekme za veliko nagrado v tekih na srednje proge, ki se je vršila 2. t. m. Najboljši čas v teku na 1000 m je dosegel v prvi skupini Šostarič Ivan, II. državna moška gimnazija (2:57.6), v drugi skupini pa Pleničar Marjan, Ilirija (2:59.2). Pri končnem tekmovalju je dosegel prvo mesto Šostarič Ivan s časom 2:55.6, drugo Novak Janez, Ilirija, s časom 3:00.2. Prvoplasirani tekmovalci se bo udeležil finalne tekme, ki bo 30. maja v Vigevanu.

Kartoteka atletov. O vsakem atletu, ki je vpisan v Zvezo, bo vodila kartoteka s podatki o udeleževanju in o doseženih teh. uspehih.

Propagandne tekme. 25. t. m. bodo atletske tekme za one, ki niso bili nikoli člani Lahaotletške zveze, dne 30. maja pa bo podobna pro-

pagandna prireditev za ženske. Kraj prireditve in podroben spored bo objavljen naknadno.

Sodniški tečaj. Na pobudo Zbora lahaotletških sodnikov bo počenši od 20. t. m. naprej tečaj za sodniške pripravnike, ki se bo končal s teoretičnimi in praktičnimi izpiti. Vpisovanje za sodniški tečaj traja do 15. t. m. — Društvo Planina je razpustilo svoj ženski oddelek. Vse dosedanje članice Planine imajo pravico, da se vpišejo v druga društva.

Sport v kratkem

Zaro z zemskimi ostanke pokojnega nemškega športnega vodje von Tschammerja so prenesli preteklo nedeljo v častno dvorano pod olimpijskim stolpom v Berlinu. Tega dne je minilo deset let, odkar je bil poklican von Tschammer na čelo nemškega športa. Po vsej državi so se vršile spominске svečanosti, združene s športnimi prireditvami pod vedrim nebom. Prenosa von Tschammerjevih zemskih ostankov so se udeležila poleg pokojnikovih sorodnikov in prijateljev tudi številna odposlanstva športnih in telovadnih organizacij.

Izvrstni uspehi na lahaotletski prireditvi v Rimu. Najboljši italijanski atlet so se zbrali preteklo nedeljo v Rimu, kjer so postavili za začetek sezone nekaj zelo dobrih rezultatov. Presenetil je zlasti Paterlini, ki je v teku na 400 m premagal Lanzija z 49.8 sek. Borba je bila zelo napeta in je mojster Lanzij zaostal samo za desetinko sekunde. Ostali pomembnejši izidi so bili: višina Campagner 1.92 m, kladivo Taddia 52.23 m, disk

Tosi 50.65 m, 100 m Mainardi 11.1 sek., 800 m Lanzij 1:55.7 min., skok s palico Romeo 3.90 m, 3000 m Beviacqua 8:34 min.

O nogometni enajsterici Torina pišejo tudi inozemski listi, da je nesporno najmočnejše moštvo Italije, ki si je zasluženo priborilo državno prvenstvo za leto 1943. Če pregledamo imena igralcev ugotovimo, da jih je kar pet, ki so člani državne reprezentance. To so Galea, Grezar, Loich, Mazzola in Ferraris. Koliko so ti igralci vredni, sodimo lahko tudi po tem, da je moral plačati vodstvo Torina klubom za odstop nekaterih mojstrov nogometne igre visoke zneske.

Constantino je zmagal v pomladanskem teku italijanskih maratoncev. Sestali so se v Florenci in tekli na 25 km. Pri tem je bil Constantino prvi s časom 1 ura 21:18.6 min. Padovanini je bil drugi in je zaostal za dobro minuto.

Štiri italijanske konje — Fortuny, Simone, Nakamuro in Bagliore so prijavili za velike nemške dirke za riavi trak.

Lahaotletci so že začeli s prireditvami pod vedrim nebom. Preteklo nedeljo so tudi Švedi otvorili letošnjo sezono z meetingom v Göteborgu. V obilici izvrstnih izidov pada v oči zlasti Lidmanov uspeh v teku na 110 m z zaprekami s časom 14.4 sek.

Nogometni kroničar Koppehel je nedavno našel v nogometnih spisih iz l. 1903., da so bili na finalni tekmi med Leipzgom in Prago v hudi zadregi zaradi žoge (ker je enostavno ni bilo), in da so morali imeti posebno dovoljenje, da so lahko pobirali denar med gledalci.

HARLEM

Vivi Gioi v filmu „HARLEM“, produkcija CINES — Izključna last E. N. I. C.

Ljubezenska strast, športna blaznost, dramatičnost kontrastov, strahota zased, ponos rase: to so elementi, ki sestavljajo neodoljiva dogajanja v filmu HARLEM, produkcije CINES, film, ki dosega stopnjo umetnosti, najpopolnejši tehnični uspeh, najboljše uporabo sredstev in najvažnejšo skupino igralcev.

In programmazione al CINE
Na sporedu v KINU

Passione d'amore, delirio sportivo, drammaticità di contrasti, orrore di agguati, fiera di razza: questi sono gli elementi che compongono la irresistibile vicenda del film HARLEM prodotto dalla CINES, un film che raggiunge il più alto livello d'arte, il più perfetto risultato tecnico, il più vasto impiego di mezzi, il più importante complesso di interpreti.

Vivi Gioi
in una scena del film
"HARLEM"
di produzione CINES
Esclusività E. N. I. C.

MATICA

DROBNE

s Iz duhovniškega letopisa v Slovenski krajini. Na Cankovo je postavljen za župnika bivši lendavski župnik Stefan Bakan; Zafosnik, do sedaj župni provizor na Cankovi, je postavljen za župnega upravitelja pri Sv. Juriju na Goričkem. Dosedanji župni upravitelj Varga je premeščen v notranjost sombatske škofije. Belinska župnija je, kakor smo poročali, razdeljena in sta se iz nje osnovali še dve duhovniji,

ena je v Odrancih, druga je v Dokležovju. Kaplan Stefan Čergulj je postavljen v službo v Satahovec pri Tišini. Prof. Lojze Šostarec, dosedaj veroučitelj na trgovski šoli v Soboti, je premeščen kot kaplan v Kaseg. Župnik Halas je ponovno zasedel župnijsko mesto v Polani po daljši odsotnosti.

s Vojaški poveljnik za Srbijo je za veliko noč izdal razglas, po katerem ne bo nihče kaznovan, ki bo do 5. maja oddal strelno orožje in strelivo nemškim ali bolgarskim oblastvom.

Berite
Slovenca
in oglašujte v njem!

Ali
ste že
naročili
na
Slovenca
?

Vsak
naročnik
zavarovan

PO KRATKI, TEŽKI BOLEZNI JE DOTRPEL NAŠ SRČNO LJUBLJENI SOPROG,
OČE, BRAT, SVAK, STRIC IN TAST, GOSPOD

AVGUST ZADNIK

INSPEKTOR DRŽAVNIH ZELEZNIC V POKOJU

NA ZADNJI POTI GA BOMO SPREMILI V SOBOTO, DNE 8. MAJA 1943, OB 3
POPOLDNE IZ KAPELICE SV. ANDREJA NA ZALAH.

LJUBLJANA, BUCCHIANICO, CAPODISTRIA, BOH. BISTRICA, dne 6. maja 1943.

ZALUJOČI:

MARA, SOPROGA; DR. ZVEZDANA, HČERKA; GEOM. LJUBAN, ČRTOMIR, SINOVA;
ANTON, BRAT; DR. DUŠAN REJA, ZET, IN OSTALO SORODSTVO

ČAS A EGIPTOUSKEGA
PODKRALJA
U. Mioni

»Višji dvorjanik mi je že povedal. To srebro je vaše. Mi imamo vaše žito že plačano v dobrem, zvonečem denarju. Ali imate s seboj vreče in osle?«

»Da.«

»Kje?«

»V gostišču.«

»Pojdite takoj k žitnicam. Dal sem naročilo svojemu hišniku, da vam da žito, ki ga prosite. Toda obljubiti mi morate, da se ne boste dolgo zdrževali v mestu in odpotovali jutri zjutraj zgodaj.«

»Odpotovali bomo ob zori.« odgovori Juda. Bratje, ki so bili navajeni življenja na deželi, se niso počutili dobro v velikem mestu, kjer so imeli vtis, da jih bo požrlo in so bili veseli, da bodo mogli takoj odpotovati.

Razen tega se jim je mudilo po povratek tudi, da pomirijo očeta, ki je bil v tisoč skrbih za njihovo usodo, zlasti za Benjaminu in da prinesejo kruha svojim ženam in otrokom, ki so trpeli lakoto v daljni kanaanski deželi.

»Pozdravite mi vašega starega očeta in naš

Bog naj vas vse blagoslovi, zlasti tebe, sin moj,« pravi Jožef Benjaminu.

Na lahen mig roke so se poklonili bratje do tal in poljubili rob Jožefove obleke. Ta se jim še enkrat dobrohotno nasmeje.

Odšli so navdušeni nad naklonjenostjo, veselji, da so ušli nevarnosti in slabi volji podkralja, ki so se ga tako bali; srečni, da so bili počesteni od njega in da bodo dobili zaželeno žito.

Napotili so se s svojima osloma proti gostišču.

8. POGLAVJE.
Stiska in strah.

Jožef se poslovi od povablencev.

»Ne smete biti užaljeni, ako sem jih hotel počastiti na poseben način. Vi me često vidite, ti me vidijo pa danes prvič. Zelo od daleč so prišli, da me vidijo,« jim pravi v opravičilo.

On, ki je sam mnogo trpel, je hotel videti okrog sebe samo vedre in vesele obraze.

Gostje so mu hoteli reči, da niso prišli ti Kanaanci njega gledat, marveč po žito; pa si niso upali. Preveč so bili obzirni do njega.

Odšel je v svojo sobo in poklical služabnika. »Pripravi mi Ramuzentija,« mu reče.

Hotel je govoriti z malim izdajalcem, da bi odkril nagib, zakaj ga je hotel prevariti, ko

ga je zagotavljal, da je izvrtal roparje, ki so bili samo v njegovi domišljiji.

Služabnik se kmalu vrne in reče:

»Ramuzenti je odsoten.«

»Čudno! On mi pa trdi, da ne gre nikoli iz hiše,« reče Jožef. »Ko se vrne, pridi mi povedati.«

Ko služabnik odide, začne razmišljati o malem izdajalcu. Zakaj ga je prepričeval ta človek, da je izvohal roparje, katerih v resnici ni bilo? Da ga pohvalim, da dobi nagrado, ali...?

Pozneje zopet vpraša služabnika:

»Se je Ramuzenti vrnil?«

Odgovor je bil nikalen.

Proti večeru pride veliki dvorjanik.

»Izvršil sem tvoja povelja.«

»Ali si jim dal žito po lanskim ceni?«

»Da. Imeli so pa še enkrat toliko vreč.

Osli skoraj ne bodo mogli nesti ogromne teže.«

»Vsak ima svoje vreče?«

»Da.«

»Si gotov?«

»So zaznamovane. Najmlajši ima posebno vrečo, v katero je hotel samo izbrano žito.«

»Ali ti je povedal zakaj?«

»Hoče obdariti svojega očeta, ker ga ima rajši od drugih sinov.«

Jožefu zelo ugaja ta nežna Benjaminova misel.

»Ali si dal v vsako vrečo srebro, ki so ti ga prinesli?«

»Da.«

»In v vrečo najmlajšega mojo čašo?«

»V vrečo, ki jo je odločil za svojega očeta.«

»Dobro. Ali so odnesli vreče?«

»Ne.«

»Zakaj ne?«

»Lahko bi katero odprli v gostišču, da se prepričajo o kakovosti žita, ker jih nismo nasipali pred njimi; pa bi našli srebro in čašo.«

»Previden si. In tedaj?« vpraša Jožef občudujoč prebrisanost velikega hišnika.

»Vreče so v skladišču pod strogim nadzorstvom. Vzeli jih bodo jutri ob zori.«

»Ali niso ugovarjali?«

»Rekel sem, da se postopa z vsemi tako, ki hočejo odnesti žito, da se zabrani prodaja žita v mestu in prepriči ta trgovina, ki je danes tako prepovedana.«

»Prebrisan si, da ne vem kaj,« pravi Jožef hišniku odkritosrčno.

»Ozired naj te varuje! Tvoje besede mi zvane vedno prijetno na ušesa,« odgovori hvaležno.

Jožef ga vpraša o Ramuzentiju.

»Ta človek mi ni po godu; zdi se mi volun. Ima oči povsod, vidi vse, vpraša vse in se v vse vmešava,« pravi veliki dvorjanik.

»Zakaj mi nisi tega povedal?«